

Поштарина плаћена у готовом
skokos

ШУМАРСКИ ЛИСТ

(REVUE FORESTIÈRE)

САДРЖАЈ (SOMMAIRE):

Ing. Stj. Kanotić: Mali šumski posjedi Hrvatskoga Zagorja (Les petites propriétés forestières dans le Zagorié croate) —
Ing. J. Mihelcic: O regulaciji trenja kod otpreme deblovine i trupaca u drvenom točilu (Règlement de la friction pendant le transport des grumes sur un glissoir de bois) — Ing. A. Panov: Lovna stabla, njihova uloga i upotreba (Sur les arbres attrapoirs) — Jugosl. tržište drveta (Marché au bois Yougoslave) — Manja saopćenja (Miscellanées) — Literatura (La littérature) — Nastava i ispiti (L'enseignement et les examens) — Iz Udrženja (Affaires de l'Union) — Personalia — Oglasni (Annonces).

39-40

БР. 1. ЈАНУАР 1931.
УРЕДНИК ПРОФ. ДР. А. ЛЕВАКОВИЋ

ШУМАРСКИ ЛИСТ

ИЗДАЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКО ШУМАРСКО УДРУЖЕЊЕ

Уређује редакциони одбор

Главни и одговорни уредник: Професор Др. Антун Леваковић
Уредништво и Управа, Загреб, Вукотиновићева 2. — Телефон 64-73

ШУМАРСКИ ЛИСТ

ивлази сваког првог у мјесецу на 2—4 штампана арка

Чланови РЕДОВНИ Ј. Ш. У. добивају га бесплатно након подмирења
чланског годишњег доприноса од 100 Дин.

Чланови ПОМАГАЧИ а) категорије плаћају годишње 50 Дин.

Чланови УТЕМЕЉАЧИ И ДОБРОТВОРИ добивају га након једнократног
доприноса од 2000 односно 3000 Дин.

Претплате за нечланове износи годишње 100 Дин.

ЧЛАНРИНА И ПРЕТИЛАТА ШАЉУ СЕ на чек Ј. Ш. У. 34.293 или на адресу
Југословенског Шумарског Удружења: Загреб, Вукотиновићева улица 2.
УРЕДНИШТВО И УПРАВА налазе се у Шумарском дому Загреб, Вукотинопо-
вићева улица 2. Телефон 64-73.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ:

ЗА СТАЛНЕ огласе (анексаре) као и за дражбене огласе:

1/2 странице 500 (петстотине) Дин — 1/2 странице 175 (стоцетадесетпет) Дин.
1/2 странице 300 (тристотине) Дин — 1/2 странице 90 (деведесет) Дин.
Код тројног оглашавања даје се 15%, код шестногратног 30%, код
дванаестногратног 50% попуста.

Сакупљачи огласа добивају награду.

УПРАВА

**

ГОСПОДИ САРАДНИЦИМА

Да би се уређивање „Шумарског Листа“ могло провести што лакше и брже,
управљамо ову моблу господи сарадницима.

ЧЛАНЦИ нека обрађују што савременије теме, у првом реду практична
питања. Теоријски радови добро су нај дошли. Сваком оригиналном чланку нека
се по могућности приложи кратак рејсинг у француском језику. За сваки превод
треба прибавити дозволу аутора. — Добро су нам дошли ситне вијести о свим
важнијим питањима и догађајима у вези са шумарством. — РУКОПИСИ нека су
писаны што читљивије. Писати треба само на непарним страницама. С десне
ивице сваке странице треба оставити праван простор од три прста ширине. Рече-
нице треба да су кратке и јасне. Избор дијалектом и писмом, којим су написани, у колико
аутор изрично не тражи промјену. — СЛИКЕ, у првом реду добри новизни на
глатком папиру, нека не буду улијењене у текст, већ власебно. Ако се шаљу
негативи, треба их запаковати у чисте кугице. ЦРТЕЖИ нека буду наједени
искључиво тушем на bijелом рисаљем папиру. Мјерило на картама треба означити
само оловком. — ХОНОРАРИИ за оригиналне чланке 60 Дин, за преводе 30 Дин, по
штампаној страници. — СЕПАРАТНИ ОТИСЦИ морају се власебно наручити. Тро-
шак сноси писац. — ОГЛАСЕ, личне и друштвене вијести треба слати Управи, а
не Уредништву.

УРЕДНИШТВО

REVUE FORESTIÈRE

POUR LES AFFAIRES FORESTIÈRES, DE L'INDUSTRIE ET DU
COMMERCE DES BOIS.

Rédigée par le Comité de Rédaction

Rédacteur en chef: Prof. dr. Ant. Levaković

Edition de l'Union Forestière Yougoslave 2, Rue Vukotinović Zagreb,
Yougoslavie. — Parait chaque mois. Conditions de l'abonnement pour
l'étranger Dln 120 par an. — Résumés en langue française.

Skroko, 2/26

ШУМАРСКИ ЛИСТ

ГОД. 55.

ЈАНУАР

1931.

Ing. STJ. KANOTI (IVANEC):

MALI ŠUMSKI POSJEDI HRVATSKOGA ZAGORJA

(LES PETITES PROPRIÉTÉS FORESTIÈRES DANS
LE ZAGORIÉ CROATE)

Svi napor naše privredne politike, a prema tome i šumarske politike, imaju da idu za tim, da se metode proizvodnje što više usavrše i da se odstrane svi nedostaci, koji su dosada kočili normalni razvoj naše narodne privrede. Jedan od ovakovih nesavršenih tipova šumske proizvodnje jesu svakako i mali šumski posjedi Hrv. Zagorja.

Za daljnji razvoj naše šumske privrede stvoren je nedavno i naš novi zakon o šumama, a izlaze pomalo i pravilnici i uredbe, što se nadovezuju na taj zakon. Novi zakon o šumama sadržaje neke odredbe, koje će naići na otpor velikog dijela šumovlasnika, budu li se one doista i primjenjivale. Jedna od takovih odredaba sadržana je u § 108 zakona. Prema njoj »posednici stalno i privremeno zaštitnih šuma, ako čine jednu celinu od 100 Ha ili više, koja se iz šumsko-privrednih razloga ne može da deli, moraju osnovati šumsku zadrugu, ako se provođenje šumsko-policajskih mjera ne može osigurati na drugi način.«

Potrebu ove odredbe zakon predviđa i opravdava jedino u slučaju, ako se provođenje šumsko-policajskih mjera ne može osigurati na drugi način. Ova je dakle zakonska odredba dosta jednostrana, jer nije izdana u svrhu osiguranja što racionalnijeg šumskog gospodarenja, nego samo u svrhu, da država sebi osigura mogućnost provođenja šumsko-policajskih mjera. Kod donošenja ove odredbe nije dakle zakonodavac imao u vidu prisiliti šumovlasnika na onakav način gospodarenja, koji bi mu osigurao veće i bolje prihode, premda bi baš ova svrha najviše opravdala osnivanje prinudnih zadruga. Jer nije konačno ni za šumovlasnika ni za državu od malog značenja pitanje, da li se na hiljadama hektara tla podesnog za uzgoj visokih šuma uzgaja niska šuma i šikara ili visoka hrastova šuma. A u većini je slučajeva kod malog šumskog posjeda baš neznatna površina jedina zapreka, da se ne može uvesti najracionalniji tip šumskog gospodarenja: visoki šumski uzgoj sa potrajinim gospodarenjem.

U § 107. zakona o šumama predviđeno je doduše i osnivanje zadruga na bazi »zajedničkog gazdovanja šumama ili pašnjacima«, ali je osnivanje ovog tipa zadruga prepušteno na volju šumovlasnicima, pa je odredbom § 180. istog zakona i odgođeno do donošenja zakona o zadrugama.

Ne mora čovjek biti stručnjakom, pa da vidi one ogromne gubitke u našoj šumskoj privredi, koji rezultiraju baš gospodarenjem na malim šumskim posjedima. Kraj očitih i tako vidljivih negativnih rezultata, koji prouzročuju čak i ekonomsku pasivnost pojedinih krajeva, ne bi se ovo pitanje smjelo posmatrati kroz prizmu sentimentalnosti i liberalizma, te baš maloposjedniku pružati najveću slobodu u gospodarenju sa šumom.

Stanje šuma maloposjednika seljaka u Hrv. Zagorju očajno je. Ne da se zaista ni zamisliti, do kojeg stepena seljak maloposjednik svoju šumu iscrpljuje, a da kod toga za proizvodnju šumskih dobara, kojima se koristi, ne ulaže niti jedne pare. Kod njega sve ima da daje priroda, a on samo uživa plodove prirode. Čim snijeg okopni, a šuma se zazeleni, on već tjera u nju svoje blago i ono je kroz čitavu godinu više u šumi nego u staji. Kad dođe jesen i šumsko se tlo pokrije žutim lišćem, eto opet seljaka sa grabljama, da odstrani sa zemlje i posljednji listić. Drvo pak, u koliko ga u šumi ima, siječe kroz čitavu godinu, koliko ga god treba, bez obzira na to, da li je šuma kadra čitavu njegovu godišnju potrebu podmirivati. Seljak iskoristi šumu sa upravo odvratnom lakomošću i egoizmom, dok teku u njoj i posljednji sokovi života. Konačno od nekada lijepih sastojina ostaju rijetki i kržljavi grmovi borovice, gloga, divlje ruže, žutikovine i inog šikarastog drveća, a na mršavom i posve iscrpljenom i suhom tlu raste mahovina, paprat i vrijesak. U katastru, pa i u statistici, koja se temelji na tom katastru, ove su pustoši i šikare unešene u rubriku »šuma i šumom obrasli pašnjaci«, pa se na tim podacima onda temelji naše narodno šumsko bogatstvo i stvaraju kalkulacije o našoj šumskoj proizvodnji.

Sve te žalosne pojave zbivaju se pak u krajevima, koji zbog svoje prenapučenosti oskudijevaju na obradivom zemljištu i koji zbog slabog materijalnog stanja očekuju gotovo svake godine pomoć od države. Za primjer spominjem samo srez ivanečki, koji mi je u tom pogledu najviše poznat, a držim, da se od ivanečkog sreza mnogo ne razlikuju ni ostali zagorski srezovi.

U području sreza Ivanec ima u svemu 2.919 jutara pašnjaka i 12.849 jutara šuma maloposjedničkih ili 66% od sveukupne šumske površine. Oko 3.000 jutara seljačkih šuma pretvoreno je pašom i prekomjernim sjećama u neplodne šikare, tako da u čitavom srezu ima oko 6.000 jutara zemljišta, koje ne daje ni četvrtinu onih prihoda, što bi ih moralo davati. Pašnjaci su jednakom svi neuređeni, zarašteni šikarastim grmljem i trnjem, a da bude sramota još očitija, nailazi se na trnje, šikare i korov čak i na livadama i oranicama.

Ovakovo nemarno i neracionalno iskorističivanje prirodnih dobara, pa bila ona i privatnom svojinom maloposjednika, ne bi se smjelo tolerirati u interesu općeg narodnog blagostanja. Ekonomski pasivnost jednoga predjela ima da bude temeljito opravdana i samo u tom slučaju imaju dotični krajevi pravo reflektirati na državnu pomoć. Država ne može i ne smije na teret drugih krajeva tolerirati nemar žitelja jednoga kraja. Pasivnost kraških predjela, u kojima narod poštено živi na golom

kršu i kamenu, ne može se uspoređivati sa tobožnjom pasivnošću krajeva, koji su postali takovima samo indolencijom svojih žitelja, štono sa svojim prirodnim dobrima postupaju tako, da ona s vremenom postaju neuporabiva ne samo za sadašnje, nego i za buduće generacije. Žitelji, koji 6.000 jutara inače plodnog zemljišta prepuštaju korovu i trnju, ne samo da nisu dostojni nikakove državne pomoći, nego treba još da budu izvrženi preziru čitavog naroda.

Korov, šikara i trnje na inače plodnom tlu narodna su sramota, koje se ne stide samo kulturno najzaostaliji narodi. Našu domovinu zbog njezinih prirodnih krasota posjećuju mnogi inostranci, koji kao svjedoci ove naše narodne sramote ne mogu da o našoj kulturi ponesu najbolje utiske.

Premda se posljedice neracionalnog šumskog gospodarenja u najstrašnijem obliku pokazuju baš na malim šumskim posjedima, ipak su baš ove posjede dosadanji šumski zakoni najviše štedili i postupali prema njima s nekom posebnom obazrivošću, da se tobože ne povredi pravo raspolaaganja sa privatnom svojinom. U koliko je međutim ova obazrivost (više sa socijalnog, nego sa privatno-pravnog gledišta) i bila opravdana, jer se od malog šumoposjednika nije moglo tražiti, da za racionalno gospodarenje na svom neznatnom šumskom posjedu ulaže relativno iste produktivne kapitale kao i veleposjednik, nijesu se ipak smjele zatvoriti oči pred činjenicom, da je na sitnom šumskom posjedu racionalno šumsko gospodarenje isključeno. Svaka pak nezdrava pojava, pogotovo ako je na štetu općih interesa, nema prava na opstanak.

Stvaranjem modernog privrednog zakonodavstva imaju se ukloniti svi oni tipovi produkcije, koji očito pokazuju, da nisu u stanju izvršivati svoju zadaću. Prirodni kapitali, a to je i šumsko zemljište, ne mogu naime biti neograničenim vlasništvom samo jedne generacije, tako da bi se ova mogla i smjela istima koristiti do njihovog potpunog iscrpljenja, kako je to slučaj sa šumama maloposjednika. Dužnost je svake generacije, da budućim generacijama ostavi u nasleđe ako ne bolja a ono barem (što se tiče kapaciteta produktivnosti) takova prirodna dobra, kakova je ona sama baštinila od prijašnjih generacija.

Da li seljački šumski posjedi, vođeni individualnim težnjama i potrebama svojih vlasnika, mogu udovoljiti ovom osnovnom principu opće narodne ekonomije? Ondje, gdje je seljaku moguće da svoje potrebe na drvu (bilo kupom bilo kradom) podmiri iz šuma susjednih veleposjeda ili zem. zajednica, ondje on svoju šumu čuva i drži u uzornom redu, a sječe je samo u slučaju, ako mu se pruži zgoda, da drvo dobro unovči ili ako ga snađu kakove teške financijalne neprilike. Ali u tom je slučaju posjeće jednom za uvijek, jer poslije toga golo šumsko tlo nema za njega više vrijednosti, budući da mu je i deset godina teško čekati na slijedeći prihod, a kamo li nekoliko desetaka godina. Zato nastoji ovo prazno tlo odmah upotrebiti u drugu svrhu. Ili ga upotrebi kao pašnjak ili pretvori u oranici ili vinograd.

Ovo nestajanje seljačkih šuma ide uporedo i sa cijepanjem seljačkih zadružnih posjeda, pa tako pomalo nestaje i onih većih šumskih seljačkih posjeda, koji su još donekle imali svoj *raison d'être*. Zadruga, koja ima na pr. 5 ili više jutara šume (a takove su već u Zagorju vrlo rijetke), dijeli se na pet ili više dijelova. Mnogobrojni zadrugari, bojeći se, da ih ne zapane pri diobi gori dio šume, žure se još za vrijeme diobne parnice da šumu posijeku, pa budu onda pri fizičkoj predaji uvedeni u posjed kojih

400 do 800 kv. hvati golog šumskog tla. Iz spomenutih razloga ne mogu oni da to tlo prepuste prirodi, pa da se na njemu naravnim načinom podigne šuma, nego ga ili pretvore u pašnjak ili (što još nije ni toliko zlo, ako je šuma na relativnom šumskom tlu) iskrče i pretvore u oranici ili vinograd. Ako se pak i desi, da koji zadružar dobije drvećem obraslu površinu, ta je poslije diobe tako neznačatna, da on nikako ne smatra potrebnim ni korisnim, da ono nekoliko stabala čuva i uzbaja, nego ih posiječe odmah sam, pa je barem siguran, da mu ih neće posijeći drugi.

Stvaranje ovakovog malog šumskog posjeda izgleda da će skoro posješiti i individualne diobe zemljišnih zajednica. Zemljišne zajednice Hrv. Zagorja bile su dosada čudnim slučajem donekle poštovane od većeg zahvata savremene težnje za individualnim rasparčavanjem zajedničke imovine, premda je bilo mnogo opravdanih slučajeva, da do takovih dioba dođe. Veći dio nekretnina zem. zajednica već je po ovlaštenicima i onako usurpiran, a to su pašnjaci, oranice i manje šumske čestice unutar tuđeg posjeda. Tu su ovlaštenici učinili sami ono, što su već davno trebale da učine vlasti. Zemljišnim zajednicama ostali su još na zajedničko uživanje samo veći arondirani kompleksi šuma, koji se gotovo svi nalaze u gornjim predjelima gorja Ivančice, Maceljske gore, Ravne gore, Strahinčice i t. d., dakle na apsolutnom šumskom tlu. Ova okolnost biti će od velike važnosti kod prosuđivanja mogućnosti diobe ovih šuma, jer su one za sada još prilično dobro usčuvane, a dođu li diobom u ruke seljaka maloposjednika, njihov daljnji opstanak neće biti ničim zagaranovan.

Nesklonost za kolektivni način uživanja zajedničkog posjeda opravdavaju seljaci na više načina, a u glavnom tvrde, da od zajedničke šume nemaju više nikakove koristi. Ovo doduše stoji, ali tome nije nikako kriv kolektivni način uživanja, nego prevelika populacija. Jer dok je prije na jednom urbarskom selištu živjela jedna ili najviše dvije obitelji, danas ih ima na svakom selištu najmanje deset. Ovlaštenika ima svake godine sve više, a šumska površina ostaje ista ili čak i manja, pa ovlaštenik ne može više iz zajedničke šume da dobije toliko drva, koliko ga treba, dok bi u svojoj vlastitoj šumi slobodno posjekao, koliko bi trebao, napasivao bi blago koliko i gdje bi htio i pozubljao bi listinac, kolikogod ga imade. Sve to u zajedničkoj šumi ne može i ne smije da radi, jer mu stoji na vratu lugar, koji ga, ako to učini, prijavljuje, pa mora plaćati globe i odštete. Njegov pogled ne ide dakako tako daleko, da vidi, kako bi ovakovim »slobodnim« gospodarenjem na vlastitom šumskom posjedu već on sam, a pogotovo njegovi potomci ostali kroz dug niz godina bez ikakovog šumskog prihoda, a nije mu konačno do potomaka toliko ni stalo, glavno mu je, da bude dosta za njega. Ovaj uskogrudni egoizam zagorskog seljaka kao i njegov potpuni nehaj za opće narodne interese drugi je važni faktor kod prosuđivanja mogućnosti diobe zajedničkih šuma.

Ima slučajeva, gdje je ova nesklonost ovlaštenika prema zajedničkom uživanju šumskog posjeda opravdana. Kao primjer spominjem z. z. Bednja—Šaša. Ova ima u svemu 945 jutara zajedničkog zemljišta. Od toga su već usurpirane po ovlaštenicima i nalaze u njihovom faktičnom posjedu sve livade, oranice, pašnjaci i male šumske čestice u ukupnoj površini od 517 jutara. Zem. zajednici ostala su na zajedničko uživanje dva veća šumska kompleksa u površini od 428 jutara. Godišnji etat ovih šuma tako je malen, a broj ovlaštenika tako velik, da na $\frac{1}{8}$ ovlašteničkog prava otpada godišnje tek 0,20 kub. met. drva. Za ovo pak drvo, što ga

ovlaštenik dobije godišnje od svoje zem. zajednice, plaća on u vidu šumskog nameta za pokriće godišnjeg proračuna oko 10 Din. na svaku $\frac{1}{8}$ ovlašteničkog prava, plaća dakle za 1 kub. met. drva, što ga od zajednice dobije, 50 Din. Za ovu pak cijenu može da si drvo kupi kod vlastelinstva, gdje mu je možda i bliže.

No i ovakav slučaj još ne bi smio biti opravdanim razlogom za diobu zajedničkih šuma, nego baš naprotiv, imao bi ovlaštenike potaknuti na odluku, da svoj šumski posjed kupom vlastelinskih šuma uvećaju. Diobom zajedničkih šuma ne će se naime njihovo stanje nimalo popraviti niti dati veće prihode, nego će se postići baš protivno. Na pojedinog ovlaštenika kod ovako siromašnih zajednica, kakove su u Zagorju, otpalo bi moguće 200 do 1000 kv. hvati šume. Zar se može na toj površini zavesti neko šumsko gospodarenje i povećati prihod? Jasno je, da ne može, nego će ovlaštenik iz straha, da mu tko drugi onih nekoliko stabala ne ukrade, odmah ova posjeći i prodati trgovcu, a na posječenu površinu tjerati blago ili će je iskrčiti i pretvoriti u vinograd, jer za drugu kulturu i onako nije podesna.

Ima i šumara i ekonoma, koji su svojedobno zagovarali individualnu diobu zem. zajednica, jer da one više ne odgovaraju svojoj svrsi, ali kod toga nisu dali odgovor na pitanje, čime će zamijeniti zem. zajednice i da li će mali šumski posjedi, nastali diobom, moći toj svrsi bolje odgovarati. Poništiti pak jednu instituciju zato, jer ne odgovara potpuno svojoj svrsi, pa je zamijeniti sa stotinu malih isto takovih institucija, koje toj zadaći pogotovo nisu u stanju udovoljiti, niti je logično niti sa norodno-gospodarskog gledišta opravdano.

Kod prosudjivanja toga pitanja gotovo se uvijek zaboravlja, da između poljoprivrednog i šumskog gospodarstva postoji bitna razlika i da po onoj našoj narodnoj »svaka čizma ne ide na svaku nogu« individualizacija šumskog gospodarenja na malim površinama nije tako lako provediva kao kod poljoprivrednog gospodarenja, jer je mogućnost rentabilnijeg šumskog gospodarenja u glavnom vezana na veličinu površine. Ovo je doduše i kod poljoprivrednog gospodarenja uzus, ali kod šumskog gospodarenja je to pravilo.

Konačno se kod prosudjivanja toga pitanja ne smije smetnuti s vida ni važan zadatak, što ga imadu vršiti šume na apsolutnom šumskom tlu. Dok narodno-ekonomski interes kao i velika nužda za poljoprivrednim zemljишtem baš u Zagorju zbog prevelike populacije imperativno nalažu, da se svi zapušteni zajednički pašnjaci kao i šume, koje se nalaze na relativnom šumskom tlu, individualno što prije podijele i iskrče, ne smije se ta nužda za poljoprivrednim tlom nikako nadoknaditi oduzimanjem apsolutnog šumskog tla. Velika nužda za poljoprivrednim zemljишtem oduzela je u Zagorju šumskoj kulturi već velike površine — čak apsolutnog — šumskog tla, pa je i to jedan od razloga, zašto se ne smije onako na laku ruku sve relativno šumsko tlo odmah predati poljoprivredi. Zbog prevelike populacije i tim prouzrokovane ekonomske i socijalne bijede potrajati će u Zagorju još dugo vremena ova borba između poljoprivredne i šumske kulture sa očitom tendencijom, da se ova bijeda ima ublažiti na štetu šumske kulture. A to je velika zabluda svih onih, koji tako misle. Vraćanje svega relativnog šumskog tla poljoprivredi svakako je potrebno, ali je isto tako potrebno i vraćanje svega apsolutnog šumskog tla šumskoj kulturi. No i time ta borba ne bi bila završena, jer ne bi postigla ublaženje

ekonomске bijede. Ako bi konačno pod najvećim represalijama i uspjelo, da se šumska i poljoprivredna kultura svedu svaka u svoje prirodne granice, time se ekonomsko stanje ne bi nimalo poboljšalo, jer bi i u tom slučaju poljoprivrednog zemljišta bilo premalo, ako ne i manje, nego ga ima sada. Jedina mјera, da se šumska i poljoprivredna kultura bez štetnih posljedica svedu ovdje u svoje prirodne granice, jest kolonizacija ovdašnjeg žiteljstva u slabije napućenim krajevima kao i podizanje industrije, u kojoj bi najsiromašniji slojevi pučanstva mogli naći dovoljno zarade. Samo na ovaj način moguće je ublažiti ovdje veliku ekonomsku i socijalnu bijedu, jer već danas na jednom jutru živi poprečno jedna obitelj sa mnogo članova.

U poratno je vrijeme ovaj proces stvaranja malog šumskog posjeda pospiješen i likvidacijom veleposjeda. Od 1919. godine, kako je stupio na snagu zakon za pripremu agrarne reforme kao i zakon o zabrani otudivanja i opterećivanja zemljišta velikog posjeda, nastojali su gotovo svi zagorski veleposjednici u strahu, da im šume u smislu odredba čl. 41. bivšeg ustava ne budu ekspropriirane, prodati ih prije, nego dode do uzaokonjenja i provedbe ove odredbe. Tako se ovom unapred najavljenom ekspropriacijom postiglo protivno, nego se htjelo, jer su veleposjednici svoje šume potajno parcelirali i prodavali seljacima, te tako konačno stavili vlasti pred gotov fakt. Kad je seljak na taj način došao u posjed velikog dijela vlastelinskih šuma, nije preostalo drugo, nego pod pritiskom partijskih masa naći modus, da se taj fakt dovede u sklad i sa postojećim odredbama, pa je stoga godine 1925. donešen pravilnik o fakultativnom otkupu agrarnog zemljišta. Na osnovi ovog pravilnika nastojali su veleposjednici naknadno uzakoniti i one kupoprodaje, koje su izvršili već prije toga — bez odobrenja i potajno, a ujedno požuruju i daljnje prodaje svojih šuma.

Na taj način dolaze šume u glavnom u posjed malih šumoposjednika seljaka, koji kupuju od jednog do deset jutara šume, a vrlo su rijetke iznimke, da ove šume dolaze u ruke zemljišnih zajednica ili inih samoupravnih jedinica. Bez obzira na to, što se već samim rasparčavanjem velikih šumskih objekata oduzima mogućnost racionalnog i potrajnog gospodarenja u njima, pridolazi tu još jedna neželjena okolnost. Kupci naime u svrhu isplate kupovine moraju kupljenu šumu posjeći, a kako im ovako isječena šuma u blizoj budućnosti ne može da daje nikakovih prihoda, pretvaraju je u oranice i vinograde. Sve ovo rade oni dakako bez dozvole, pa se ne rijetko događa, da se krče i one šume, koje se nalaze na apsolutnom šumskom tlu. Kako su pak kupci ovih šuma redovito vrlo slabog materijalnog stanja, ne mogu vlasti imati apsolutno nikakovih garancija, da će oni biti u stanju isječene i iskrčene površine ponovno pošumiti, a to tim manje, što se oni sami tome pošumljenju protive, jer su, vele, šumu i kupili zato, da je iskrče ili da mogu slobodno pasti blago. U koliko se takove kupoprodaje, sječe i krčenja odnose na relativno šumsko tlo, moglo bi se to i tolerirati s obzirom na slabo materijalno stanje kupaca, koji si na taj način žele popraviti svoj teški ekonomski položaj. No ne može se nikako dopustiti, da se ovako postupa sa šumama, koje se nalaze na apsolutnom šumskom tlu, jer i najstrože zakonske odredbe, da se ovako iskrčene površine imadu nakon stanovitog roka pošumiti, ne mogu ovdje da imaju nikakovog učinka. Sve su takove šume, čim dodu u seljačke ruke, za šumsku kulturu konačno izgubljene, a na žalost. u

mnogo slučajeva izgubljene i za svaku drugu kulturu. Istina je, da na taj način nestaje šuma na malim šumskim površinama, no ukupno uzevši ne-staje ovako godišnje na stotine hektara šuma. Na temelju provedbe spomenutog pravilnika nestalo je jednog od najvećih šumskih posjeda u Zagorju, vlastelinstva Novi Marof, a s njime je nestalo i kojih 2.000 jutara šume, od toga barem polovica na absolutnom šumskom tlu. Za ovim vele-posjedom slijedi vlastelinstvo Klenovnik, gdje se odigrava isti proces, dok drugi veleposjednici nastoje da iz šuma »pravodobno« izvuku što veće drvne mase i da kao objekt ekspropriacije predlože vlastima gole površine. Da bude udovoljeno i šumsko-poličijskim mjerama, sve se takove sječe obrazlažu ili tobožnjim velikim prištevnjama na redovitom etatu, do kojih se dolazi degradiranjem visokih šuma u niske šume (jer time se snizi ophodnja i dobiju odmah velike drvne zalihe iznad normale, koje može vlasnik odmah posjeći) ili se sječa opravdava iz šumsko-uzgojnih ili inih razloga.

Ovakova provedba likvidacije veleposjeda sigurno nije bila u intenciji agrarnej reformi, ali se ona ipak još uvijek na temelju spomenutog pravilnika provodi, a rezultat takove provedbe biti će taj, da će šume veleposjeda još prije ekspropriacije biti rasparčane u rukama hiljade i hiljade maloposjednika seljaka, koji će ih u financijalnoj nuždi kao i u velikoj nuždi za ekonomskim zemljištem dovesti u takovo stanje, da one ne će biti od koristi nikome, pa ni svojim vlasnicima.

Kraj svih očitih i jasnih činjenica, da premaleni šumski posjedi nisu nikako u stanju samostalno izvršivati racionalnu produkciju šumskih dobara, nisu se ipak poduzimale nikakove mјere, da bi se stvaranje premalenih šumskih posjeda na neki način ograničilo, nego je naprotiv uvijek bila tendencija, da se veliki šumski posjedi likvidiraju i stvore maleni. Dakako da je i ovo imalo svoju partijsku pozadinu, pa je tek novi zakon o šumama u § 106. predviđao zabranu diobe šuma, ali se nažalost ova zabrana i opet odnosi samo na šume opštinske, seoske i plemenske. Ovu prazninu donekle upotpunjaju odredbe §§ 107. do 111. istoga zakona, ali spomenuti pravilnik još uvijek otvara vrata slobodnom rasparčavanju velikog šumskog posjeda. Od velike je međutim narodno-ekonomskе potrebe, da do donošenja zakona o ekspropriaciji velikog šumskog posjeda predviđenog u § 186. zakona o šumama svi šumski veleposjedi ostanu nedjeljivi i u rukama veleposjeda. Ovo je potrebno već i zbog toga, što su sve šume veleposjeda bile nekada objektom segregacije, pa se ni revizija ove ne može provesti, ako ti objekti predu već prije toga u ruke hiljade maloposjednika.

U koliko do ekspropriacije velikog šumskog posjeda dođe, ne bi se ova smjela nikako provadati u korist maloposjednika kao pojedinaca, nego samo u korist bilo već postojećih bilo novo stvorenih samoupravnih jedinica (zemljišnih zajednica, šumskih zadruga i dr.). Zemljišnim zajednicama, koje zbog premalene šumske površine nisu kadre da pokriju čitavu potrebu svojih ovlaštenika na drvu, treba pružiti mogućnost, da putem jeftinog i dugoročnog kredita svoj šumski posjed uvećaju, a ne da i onaj mali šumski posjed, što ga imaju, rasparčaju u sitniš. Samo u takove svrhe može se opravdati narodno-ekonomska potreba ekspropriacije šuma velikog posjeda.

Nemaju li ovlaštenici dovoljno povjerenja u dosadanje zemljišne zajednice, ima se razlog tome nepovjerenju temeljito ispitati i, uklonivši pret-

hodno opravdane razloge nepovjerenju, stvoriti prema potrebi nov tip zemljišnih odnosno šumskih zajednica ili zadruga, u kojima bi ovlaštenik bio više kao samovlasnik, a ne kao suvlasnik. Ove bi zajednice mogле biti obuhvaćene zakonom predviđenim u § 180. zakona o šumama.

Konsekventno gornjem obrazloženju, da mali šumski posjedi nisu u stanju samostalno vršiti racionalnu produkciju šumskih dobara, pa da kao nezdrava pojava u općoj narodnoj privredi nemaju prava na opstanak, moramo doći i do radikalnijeg zaključka. Pod udar zakona o ekspropriaciji šuma treba naime da dodu u prvom redu baš oni šumski posjedi, na kojima se zbog premalene površine ne može voditi racionalno i potrajanu šumsko gospodarenje. Koliko bi iznosila ta minimalna dozvoljena površina, zavisilo bi o lokalnim prilikama, o položaju i karakteru šume i tla i t. d., no nikako ne bi smjela biti manja od 20 jutara. Primjer: privatne šume maloposjednika u Sloveniji. Svi dakle suvisli šumski posjedi manji od 20 jutara imali bi se ekspropriirati bilo u korist već postojećih zemljišnih zajednica, bilo u tu svrhu stvorenih šumskih zadruga. Na taj bi način zemljišne zajednice došle do velikih kompleksa šumskog zemljišta, na kojima bi bilo laglje rezervirati i površine za potrebnu pašu i steljarenje, a što je glavno, na ovako velikim gospodarstvenim jedinicama moglo bi se voditi najracionalnije gospodarenje. Reakcija malih šumoposjednika protiv ovakovih skroz nepopularnih mjera, koje bi zadirale u njihovo pravo privatne svojine, bila bi doduše neizbjježiva i ogorčena, ali ne bi imala ništa veći raison d'être od reakcije veleposjednika, jer je pravo raspolažanja sa privatnom svojinom jednakog zagaranovano svima državljanima. U ovakovom slučaju ne bi se de facto ni provelo nikakovo otuđenje, jer bi dosadanji vlasnici tobože ekspropriiranih nekretnina to ostali i dalje, a promijenio bi se samo način budućeg uživanja, odnosno način vršenja posjedovnih čina. Prodavalac i kupac bile bi u većini slučajeva iste osobe. Time bi bila izbjegнутa i najveća zapreka provedbi ovakove ekspropriacije, naime finansiranje otkupa ekspropriiranog zemljišta.

Odredbama §§ 106. do 111. novog zakona o šumama učinjen je za riješenje ovog pitanja prvi korak. Specijalnim zakonima, koji su za konačno riješenje ovih načelnih zakonskih odredaba predviđeni u §§ 180. i 186. zakona o šumama, imalo bi biti ovo naročito važno narodno-ekonomsko pitanje malog šumskog posjeda konačno riješeno.

Na koncu promotrimo sve gore obrazloženo na jednom konkretnom primjeru.

Na sjevernom obronku gore Ivančice do ceste Ivanec—Lepoglava—Golubovec, dakle u području poreznih opština Ivanec, Kaniža, Lepoglava i Očura, ima u svemu 5.851 jutro šuma i 477 jut. pašnjaka. Ostalog zemljišta ima 5.144 jutara. Na šume veleposjednika otpada 2.338 jutara, na šume zem. zajednica 392 jutra, a na šume maloposjednika seljaka 3.121 jutro. Šume veleposjednika i zemljišnih zajednica prostiru se po gornjim sjevernim obroncima Ivančice, dok se šume maloposjednika nalaze u donjem dijelu Ivančice, na njezinom podnožju, te po brežuljcima između podnožja Ivančice i ceste Ivanec—Lepoglava—Golubovec. Ta je granica lako vidljiva, jer su šume veleposjednika i zem. zajednica visoke šume, dok su šume maloposjednika gotovo sve niske šume i šikare. Sve šume veleposjednika i zem. zajednica nalaze se u klimatskoj zoni fagetuma, a šume maloposjednika prelaze u blagu zonu castanetuma. Granica tih zona jasno

se razabire i po obrasлом drveću, jer su šume veleposjednika i zem. zajednica obraštene bukovim sastojinama, dok su šume maloposjednika obraštene niskim šumama i šikarama kestena, hrasta, graba i ostalih vrsti drveća.

U glavnom se skoro sve ove šume nalaze na absolutnom šumskom tlu, pa su takovima po vlastima i proglašene, no po bonitetu zemljišta postoji među njima velika razlika. Dok se šume veleposjednika i zem. zajednica nalaze poprečno na V. do VII. bonitetnom razredu, šume maloposjednika nalaze se na III. i IV. bonitetnom razredu. Hrastovi i kestenovi panjevi kao i pogdjeke zaostalo staro stablo ukazuju, da su ovdje nekada bile lijepi hrastove i kestenove sastojine, koje je seljak uz neznatnu cijenu posjekao i prodao trgovcima. Danas mjesto nekadašnjih lijepih mješovitih sastojina hrasta, kestena i bukve imamo ovdje gotovo same niske šume sa pogdjejom zaostalim starim stablom. Pa i ove niske šume većinom su u takovom stanju, da se gotovo ne mogu ni nazvati šumom, dok je kojih 1.000 jutara posve zapušteno i obrašteno borovicom, trnjem, vrijeskom i ostalim specijalitetima ovakovog gospodarenja.

Što je dovelo ove šume do takovog stanja i da li je uopće moguće s njima drugačije gospodariti? Nije, jer je na ovako malim površinama bio jedino ovakav način gospodarenja moguć. Na ovih 3.121 jutru šuma ima 1.780 vlasnika sa najmanje 3.000 obitelji. Svaka obitelj ima najmanje jedan komad blaga, za koje treba pašu i stelju, a treba godišnje barem 4 pr. metra drva za ogrjev, bez obzira i na potrebe grade. Ako se pak na ovo jedno te isto jutro šume iz dana u dan, iz godine u godinu tjerajte plago na pašu, pozubljajte uvijek sav listinac i posiječte koliko drva, koliko ga jedna obitelj godišnje treba, onda je ovakovo stanje šume neminovno, pa je uopće čudo, da nije još gore. Može li se dakle ovo stanje išta popraviti dijonom 392 jutara zajedničkih šuma među ovih 1.780 vlasnika ili 3.000 obitelji?

Dok šume velikog posjeda i zem. zajednica na površini od 2.730 jutara daju godišnji prihod od 3.070 kub. met., šume maloposjednika na površini od 3.121 jutra i na mnogo boljem tlu i položaju daju jedva kojih 1.500 kub. m. Zajedno sa šumama zem. zajednica daju dakle godišnji prihod od cca 2.000 kub. m. Razumije se, da je sa ovako malom količinom drva nemoguće pokriti godišnje potrebe na drvu za 27 sela sa 1.335 domova i 7.628 stanovnika, pa stoga i nije neosnovana težnja žitelja ovih sela, da bilo revizijom segregacije ili pak ekspropriacijom šuma veleposjeda taj manjak na prihodu nadoknade. Nastaje međutim pitanje, da li je u tom slučaju opravданo i potrebno dirati u šume veleposjednika, koje na sreću nisu još dovedene u takovo stanje kao šume maloposjednika. Šume veleposjednika zajedno sa šumama zem. zajednica i šumama maloposjednika daju godišnji prihod od cca 4.300 kub. m. Šume zem. zajednica i maloposjednika zajedno sa pašnjacima imaju površinu od 3.990 jutara. Uvezvi u obzir, da svi pašnjaci kao i neki dio šuma stoje na relativnom šumskom tlu, koje se može pretvoriti u drugu vrst kulture, preostaje u svrhe šumskog gospodarenja oko 3.000 jutara šuma. Na ovih 3.000 jutara moguće je obrazovati pet zem. zajednica ili šumskih zadruga svaka sa 600 jutara šumskog zemljišta. Za svaku zem. zajednicu može se izlučiti oko 100 jutara za pašnjak, dok bi 500 jutara ostalo svakoj zajednici za šumsko gospodarenje.

S obzirom na bonitet tla može se kod racionalnog šumskog gospodarenja na ovih 2.500 jutara očekivati godišnji prihod od 5.000 kub. m., izuzevši prihode od proreda i čišćenja, koji bi materijal mogli ovlaštenici također upotrijebiti za vinogradsko kolje i inu domaću porabu. Prema tome se samo u šumama maloposjednika i zem. zajednica može postići veći prihod, nego sada u svim šumama zajedno. Razlika u novčanoj vrijednosti ovih prihoda prema vrijednosti sadašnjih prihoda još je veća. Današnji sitni i bezvrijedni materijal od 2.000 kub. m. nema veću vrijednost od 30 do najviše 50 Din. po kub. metru, ukupno dakle najviše 100.000 Din. Uzgajanjem visoke mješovite šume hrasta, kestena i bukve polučili bi se pak vrlo vrijedni sortimenti, za koje bi se — s obzirom na to, što se sve ove šume nalaze najdalje 1 i pô klm. od državne ceste, a najdalje 4 klm. od željezničkih stanica Ivanec i Lepoglava — mogle polučiti cijene od poprečno 100 Din. po kub. metru, dakle ukupno cca 500.000 Din. ili pet puta toliko, koliko iznosi vrijednost sadašnjeg godišnjeg etata. Kod takovog skupnog gospodarenja moglo bi se laglje urediti i racionalnije iskorišćavanje listinca, jer bi se ovaj mogao tek svake treće godine zubljati na istom mjestu.

Razumije se, da se sve ovo ne bi moglo postići u kratkom roku, ali pomnim njegovanjem sadanjih sastojina, kao i pošumljenjem golih površina sadašnji bi se prihod već kroz dvadeset godina najmanje udvostručio. Obratno pak, ostanu li ove šume i nadalje pod sadašnjim okolnostima, koje onemogućuju racionalno šumsko gospodarenje, one ne samo da se ne će popraviti, nego će još dalnjih 1.000 jutara šuma silom prilika biti pretvoreno u šikare i golijet. Općenito je priznato, da se dosada baš u šumama veleposjeda vodilo najracionalnije gospodarenje, pa su baš veleposjednici (i skoro jedino oni) u svoje šume ulagali najveće produktivne kapitale. Pa je li onda oportuno i potrebno baš u ovakova šumska gospodarstva unašati zabunu, a u korist individualnih šumskih gospodarstva maloposjedničkog tipa. Bez velike i opravdane nužde nije potrebno dirati u sadanje velike šumske posjede bilo privatnika bilo samoupravnih jedinica, nego baš njih kao dragocjenu rezervu ostaviti nedjeljive u rukama bilo sadanjih bilo drugih posjednika. U koliko pak bude potrebna ekspropriacija šuma veleposjeda, neka se ona nikako ne vrši u korist malih šumskih posjeda, nego samo u korist države ili samoupravnih jedinica. Poništiti u narodnoj ekonomiji nešto, što se sada ukazuje dobrim, pa da se stvori nešto još nepoznato, znači praviti opasne eksperimente, koji mogu baš u šumskoj privredi biti od dalekosežnih posljedica. Takovi su nepromišljeni eksperimenti u narodnoj privredi uzdrmali ekonomsko stanje velike Rusije, gdje su ti eksperimenti mogli imati barem neko opravdanje. Kod nas barem za sada nema još potrebe za takove eksperimente. Ako su pak promjene potrebne, neka se mijenja u prvom redu ono, što se ukazuje lošim i štetnim.

Tek po potpunom dovršetku ovog članka dobio sam u ruke 11. broj prošlogodišnjeg »Šumarskog Lista«, u kojem gosp. prof. Dr. Nenadić treći zanimivo pitanje diobe zemlj. zajednica, te u glavnom preporuča stvaranje malih šumskih posjeda. Ova slučajna koincidencija, da naš vrlo uvaženi stručnjak u ovome predmetu zastupa i brani posve oprečno stanovište od ovdješnjeg moga stanovišta, mogla bi pobudititi sumnju, da je moj članak i napisan povodom članka gosp. Dr. Nenadića i kao neki odgovor na njegov članak.

Bio sam dapače u prvi mah i sam pomislio, da svoj članak tim povodom nešto preudesim, ali to ipak nisam učinio, jer uvidam, da je stanovište gosp. Dr. Nenadića za prilike, o kojima on govori, potpuno opravданo. Prilike Hrvatskoga Zagorja nisu međutim jednake prilikama Vojne Krajine ni u ekonomskom, ni u socijalnom pogledu, kao ni s obzirom na narodni mentalitet, premda su si u mnogočem i slične. Ove oprečnosti međutim samo dokazuju, kako je kod nas narodno-ekonomska struktura — stvarana pod uplivima raznih zakona i raznih tipova administracije — vrlo različita, a to ukazuje na potrebu, da se za rješavanje istih ekonomskih problema ne mogu u svim krajevima upotrebiti iste metode.

Résumé. Une étude de politique forestière, dans laquelle l'auteur parle en faveur de diverses mesures légales et administratives pour agrandir ces propriétés bien petites et disseminées et pour augmenter ainsi leur rendement.

— «O» —

Ing. J. MIHEVC (DOBRLJIN):

O REGULACIJI TRENJA KOD OTPREME DEBLOVINE I TRUPACA U DRVENOM TOČILU

(RÈGLEMENT DE LA FRICTION PENDANT LE TRANSPORT
DES GRUMES SUR UN GLISSOIR DE BOIS)

Poznato je iz teorije, da uspješno klizanje drva u točilu zavisi o trima faktorima: o horizontalnom i vertikalnom smjeru trase, o nagibu i o veličini konficijenta trenja. S obzirom na prva dva faktora vezane su ruke više manje, jer se trasa mora prilagoditi konfiguraciji unaprijed određenog tla, u glavnim crtama, da zadrži točilo i karakter jeftinog transportnog sredstva. Zbog toga bi bilo poželjno, da su slobodne ruke barem s obzirom na treći faktor, t. j. da se može mijenjati veličina koeficijenta trenja u gotovom točilu prema potrebi u vrijeme pogona.

Na tlu, ne odviše strmom, lako je trasirati točilo i držati se određenih granica, da se ne prekorači minimalan ili maksimalan nagib, jer i eventualno potrebno prekoračenje na k r a c e m potezu od 10 do 20 m nema osobitog praktičnog značenja. U tom slučaju može se uspješno regulirati koeficijenat trenja i na načine, poznate već dosada, u gotovom točilu. Mogu se upotrijebiti t. zv. vuci i ostala poznata sredstva, koja povećavaju ili smanjuju koeficijenat trenja, a spominju se podrobnije poslije. Često se ali događa, da je točilo prestrmo i na d u g a č k o m potezu koje zbog prevelike visinske razlike između zadane početne i završne tačke, koje zbog nezgodne konfiguracije tla. U takovom slučaju

ne vode k cilju dosada već poznata sredstva, a zataje posvema za vrijeme mraza ili u kišno doba. Drvo klizi prebrzo na takovom potezu, a lako iskoči iz njega i u pravcu, nađe li slučajno i najmanji povod zato. Koeficijenat trenja kreće se kod otpreme trupaca u granicama od 0,04 do 0,40, već prema stanju, u kojem se drveno točilo nalazi: da li je oleđeno, osnježeno, ovlaženo ili suho. Potreban pak nagib iznosi u tim granicama $2^{\circ} 17'$ do $21^{\circ} 42'$. Stoga funkcioniра izgrađeno već točilo, samo zbog nagiba, tek u vrijeme, kada je razlika između kuta trenja i prosječnog nagiba malena. Produciti to vrijeme na što veći dio godine moguće je samo tako, da se umjetno promijeni od naravi nepovoljna vrijednost koeficijenta trenja na povoljnu, već prema dobi otpreme. Pravilno reguliranje koeficijenta trenja od najveće je dakle važnosti kod otpreme drva u točilu.

U tu svrhu upotrebljavaju se ova dosada poznata sredstva:

Smanjiti se može koeficijenat trenja jeftino, da se presuho točilo poškropi ili polje vodom. Skupo je sredstvo namaz od sapuna ili loja u tu svrhu. Ne dostaje li ni ovo, nema druge nego pričekati zgodnije vrijeme, mrazove i t. d., kada je koeficijenat trenja povoljan za pogon od naravi. No čekajući treba iskoristiti vrijeme i pripremiti dovoljnu količinu drva, da se ne izgubi dragocjeno vrijeme u doba pogona.

Povećati se može koeficijenat trenja:

- a) pijeskom ili zemljom, koja se ubacuje u točilo za vrijeme pogona;
- b) »vukovima«, t. j. drvenim teškim polugama, ugradenim u točilu, ispod kojih prolazi pogonjeno drvo i dižući ih gubi na brzini.

Zajednička mana ovih obaju načina je nejednolično djelovanje i malen efekat. Svaki pak za sebe ima još i ove nedostatke:

Ad a) Ubacivanje zemlje ili pijeska poskupljuje troškove pogona. U tu svrhu potreban i zgodan materijal ne nalazi se uvijek u neposrednoj blizini ili ga nema u dovoljnoj količini. Treba ga dakle i dopremati često, a ubaciti svakako. Pogonjeno drvo ugrožava osim toga i sigurnost radnika, zabavljenih tim poslom, jer iskače na takovom relativno prestrmom potezu vrlo lako. Ubačena zemlja zablati drvo. Ovako zablaćeno zapinje ili zastaje u nižem dijelu točila, blažeg nagiba, te poremećuje promet.

Ad b) Vuk je skupocjena naprava, nejednoličnog i malenog efekta. K znatnom trošku dobave i ugradbe pridolaze još i troškovi uzdržavanja. Zbog čestih i jakih udaraca, kojima udara pogonjeno drvo o vukove, ovi pak o točilo, dižući se i spuštajući se u nj, treba ih često obnoviti. Kod otpreme manje količine trupaca dižu se zbog toga troškovi pogona nerazmjerno. K tome pridolazi još i malen efekat. Na 200 m dugačkom potezu nekog točila, $300^{\circ}/\text{m}$ nagiba, potrebna su bila dva vuka, makar se taj potez nalazio na početku toga točila, dakle na mjestu, gdje brzina tek nastaje. Kod otpreme cjejanica upotrebljavaju se rijetko.

Spomenuta zajednička mana obaju načina, nejednakost u radu, leži pak u ovome: Udesi li se kočenje na koji od opisanih načina, tanji trupci izgube relativno mnogo na brzini, a deblji još uvijek premalo. Pojača li se pak kočenje zbog posljednjih, tanji trupci zastaju neminovno i zaustavljaju nadošle. Redovno se kod toga i oštete, jer nadošli udaraju na zaostale čelom o čelo s velikom snagom, dok radnici na početku točila ne prekinu pogon, saznavši za tu smetnju. Ne pojača li se pak kočenje, deblji trupci klize prebrzo, iskaču iz točila i ozlijedivši ga redovno, raz-

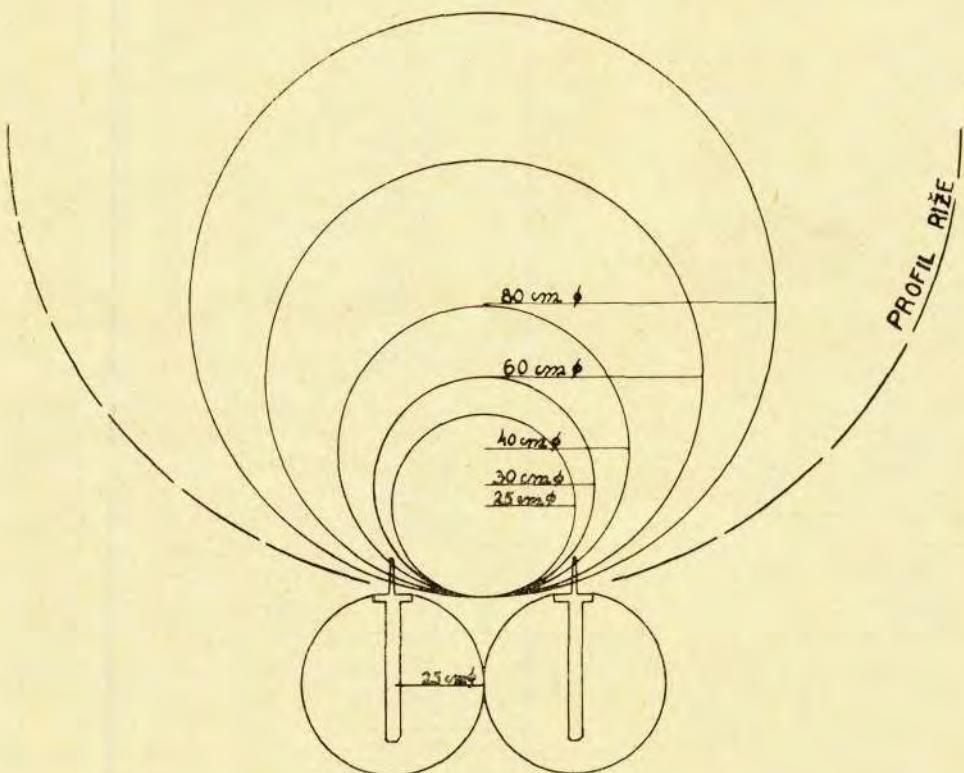
ljeću se kojekuda. K ovoj šteti pridolaze još i troškovi ponovne otpreme ovako rasijanih trupaca.

Prije nego prijeđem na svrhu ovoga članka, naročito ističem, da je posljednja pojava mana svakog točila za otpremu trupaca. Kao da su obraćali i teoretičari i praktičari, poput Petrascheka i Förstera, premalo pažnje činjenici, da je brzina i kinetička energija uz isti nagib to veća, što je veća težina drva, koje se otprema. Jer odatile izlazi, da je potrebno regulirati koeficijenat trenja i u besprijeckorno trasiranom i građenom točilu, kada se otpremaju i s t i sortimenti drva različitih težina. To se osobito zapaža kod otpreme raznolikih trupaca iz naših prašuma krupnog drveta.

Videći sve ovo, razmišljah mnogo, kako da se usavrši reguliranje brzine (koeficijenta trenja) kod otpreme trupaca u drvenom točilu. Pokušavao sam sa vukovima. Usadivao sam u dno točila jake željezne klinove tako, da sam ih mogao opet ukloniti lako, kada nijesu bili potrebni. Učinak jednih i drugih nije me zadovoljio. Nakon raznih sličnih pokušavanja dovede me do ispravnog rješenja običan džepni nožić. Povučemo li takav nožić sa čitavom dužinom oštice po dasci, paralelno sa vlakancima, osjećamo velik otpor, koji raste sa dubljinom zareza, ali ne linearно, nego po zakonu neke potencije višega reda. Izradih dakle dva noža (prema slici 3), da iskušam njihovu snagu u kočenju. Efekat je nadmašio svako očekivanje. Trupci, 4,0 m dugački i 80 cm. promjera, naletjevši na noževe sa brzinom od 15 m/sec. i više, nastaviše put izgubivši više od dvije trećine na brzini. Iz stražnjeg dijela trupca, sišlog sa noževa, pušila se para. Dubljinu zareza iznosila je 1 do 2,5 cm, a zavisila je o težini trupca. Kočnica djeluje dakle i automatski! Jer kočna snaga treba da je to veća, što je veća brzina. Ova je pak to veća, što je veća težina trupca. Sa težinom raste ali i dubina zareza, dakle i kočna snaga noževa. Ozlede pak na trupcu, dvije tanke linije, jedva vidljive, nemaju praktičnog značenja, jer se nalaze na okrajku trupca, koji se odbacuje u pilani. U poredbi sa ostalim dosada poznatim sredstvima prednost kočnih noževa izbila je dakle u s n a ž n o s t i i u a u t o m a t s k o m načinu djelovanja, a izbjiga još i više, ako se spomene, da se djelovanje te kočnice može usavršiti još i n a č i n o m upotrebe. Za vrijeme mraza ili kiše, dakle u vrijeme, kada je koeficijenat trenja malen od naravi, a potrebna kočna snaga velika, može se ugraditi i veći broj kočnica (par noževa) na zgodnim mjestima u točilu. Raste li koeficijenat trenja sa promjenom vremena previše, može se opet smanjiti, ako se smanji broj kočnica. U tu svrhu služe rupe, izvrtane u određenim razmacima na dnu točila, na zgodnim mjestima, velike toliko, koliko je potrebno, da se krakovi noževa lako upuste u nje ili dižu iz njih, već prema potrebi. Montiranje i demontiranje kočnice je dakle posao jednostavan i lak. Na taj način može se regulirati i razmak obaju noževa iste kočnice, udesiti užim ili širjim, od 15 do cca 25 cm. Kod većeg razmaka prolaze tanji trupci između noževa, ne gubeći ništa na brzini, bez ozleda. Na slici 1. nacrtane najdonje dvije kružnice predočuju nosače točila sa upuštenim noževima. Krupnije crtana najveća kružnica predočuje unutarnji rub točila, a ostale kružnice predočuju trupce raznog promjera, od 25 do 80 cm, u točilu. Uz označeni razmak prolaze trupci promjera do cca 30 cm. između noževa ne dirajući ih uopće. Tek trupci većeg promjera od 30 cm. nasjedaju na nje i to to jače, što su veći. Slika 2 predočuje pak konstrukciju noža. Ovaj se sa-

stoji iz 25 cm. dugačkog i 6 cm visokog noža u užem smislu riječi, zatim iz 35 cm dugačke i 6 cm široke podložne pločice, te iz dva kraka, 20 cm dugačka i 2 cm jaka u promjeru. U tu svrhu mogu se upotrijebiti 75 cm dugački otpatci 7 kg teških istrošenih tračnica, ako im se odrube glave. Još bolje i lakše se izradude takav nož iz T željeza, 60 mm visokog i isto toliko širokog. Nabavni je dakle trošak noža minimalan, a izraditi ga može svaki kovač. Ukupni trošak jedne kočnice (dva noža) ne premašuje

M 1 . 10

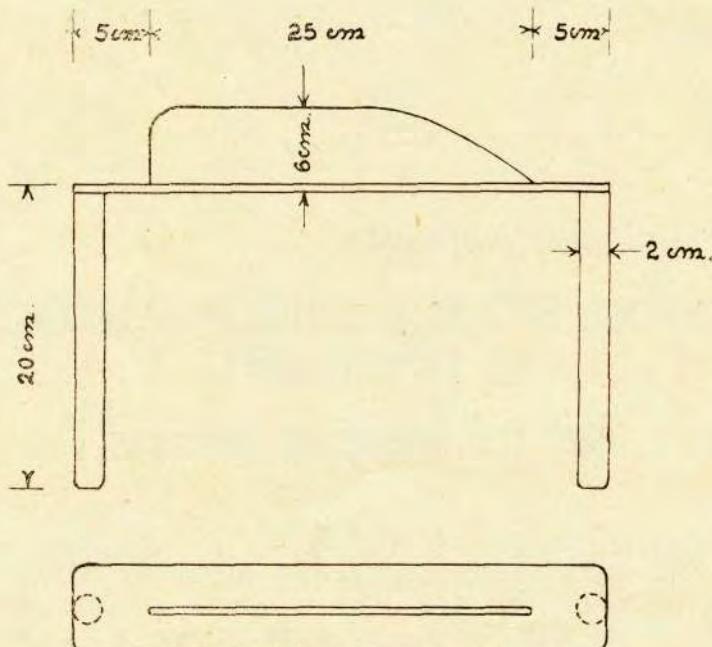
Slika 1.

100 D. Montiranje kočnice još je jednostavnije, uzme li se u obzir, da treba izvrtati samo po dvije rupe u razmaku od 35 cm za svaki nož. Uklanja se pak kočnica rukom ili pomoću zgodne poluge.

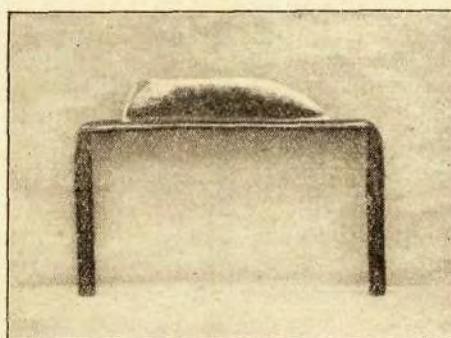
Djelovanje ovako konstruiranih kočnica iskušao sam u više navrata na raznim točilima za otpremu jelovih i borovih trupaca i to uvijek sa vrlo povoljnim rezultatom. Ovdje spominjem tek jedno takovo karakteristično iskušanje, koje sam izvršio na nekom točilu, 690 m dugačkom i 230% prosječnog nagiba. Najstrmiji potez 90 m dugačak i 320% nagiba,

nalazio se na najnezgodnijem mjestu, na kraju tog točila. Najpovoljniji nagib iznosio bi za ovo točilo 160 do najviše 200%. Razlika između poprečnog nagiba uistinu i najpovoljnijeg maksimalnog nagiba bila je dakle

M 1 : 5.

Slika 2.

Slika 3.

već znatna, a pogotovo je velika bila takova razlika na najstrmijem potезу, на kraju тоčila, где је требало поништити брзину трупача. Унатаџ очито превеликог нагиба успјело ми је успоставити посвема нормалан погон с помоћу ових коћница у свако доба и, што је најваžније, без обзира

na promjer pogonjenih trupaca, koji je bio vrlo različit, a kretao se između 15 i 95 cm. U tu svrhu potrebno je bilo montirati 6 pari noževa (6 kočnica) — u najnepovoljnijem slučaju — a smanjivao se njihov broj već prema potrebi.

Résumé. L'auteur réfère sur un nouveau frein construit par lui-même, frein qui se montra comme un moyen bien pratique pour le règlement de la friction ayant lieu sur le plan d'un sèche glissoir pendant le glissement des grumes. Le frein opère automatiquement.

— «0» —

Ing. A. PANOV (BOS. PETROVAC):

LOVNA STABLA, NJIHOVA ULOGA I UPOTREBA

(SUR LES ARBRES-ATTRAPOIRES)

Načini borbe protiv potkornjaka toliko su već šablonizirani, da se na prvi pogled čini, da nemamo što da dodamo tim već odayno poznatim metodima. Ukratko, održavanje šume u redu — kao predobrana, obranje lovnih stabala kao obrana — to je stožer, oko kojeg se grupišu sva ostala, sitna, u detalje pripadna pitanja. Ali su više puta baš ti detalji od eminentne važnosti, od isto tolike važnosti, kao što je na pr. kod obrane od gubara pitanje, koristi li struganje gubarevih legla ili ne.

Gdje ćemo, kada ćemo, kamo ćemo obrati lovna stabla, kakova stabla u prvom redu treba obrati, kakova se nikako ne bi smjela obrati, šta treba da prethodi obranju stabala i sijaset drugih sitnih pitanja osvajaju nas odmah kod prvih pokušaja aplikacije naših teoretskih zasada u praktičke svrhe. I što više proučavamo prilike pojedine zaražene sastojine ili cijelog šumskog kompleksa, to se više uvjeravamo, da baš o tim sitnim pitanjima ovisi uspjeh ili neuspjeh naših radova ili, da bolje reknem, relativan uspjeh ili definitivan neuspjeh preduzete akcije. Ova će se zadnja rečenica učiniti možda mnogima suviše pesimističkom, ali mišljenja sam, da je ona ovdje na svom mjestu, jer uspjeh akcije u našim dosta teškim prilikama (koje su u Bosni još teže nego igde) može biti samo relativan, a neuspjeh je u slučaju krivo odabranog načina ili promašenog vremena skoro uvijek konačan, definitivan, a često i katastrofalан.

Gosp. ing. Batić u svom članku štampanom u prošlogodišnjem 7. broju Š. L. piše, da »sasma zdrava stabla ne bivaju uopće napadnuta, pa ni onda, kada se potkornjaci zbog pogodnog im vremena uveliko razmnože.« Ta se opažanja odnose na Liku, gdje je opasnost od potkornjaka vjerojatno manja nego ovdje u Bosni. Ali i za ovdjajašnje šume

mogla bi doslovece važiti ova konstatacija, u koliko su me uvjerila moja opažanja u šumama sreza Bosansko-petrovačkog, pa opažanja mojih kolega u drugim šumama Vrbaske i Drinske banovine. To je jedna veoma važna konstatacija, koja do sada nije bila dovoljno istaknuta. Tvrđilo se uvjek doduše, da potkornjaci nisu primarni štetnici, ali nikad to nije bilo tako smiono i oštrot naglašeno, kao što je to učinio g. Batić. Promatrao sam mlade sastojine zaražene potkornjakom pityogenes chalcographus. To je insekat, koji se, izgleda, manje nego ostali boji od sokova, smole i drugih produkata, kojima se drvce služi u svojoj odbrani. Ali nisam ni ondje našao zdravog stojećeg stabalca napadnutog od kukaca. Prihvatom dakle gornju konstataciju kao posve ispravnu. Pitanje je samo, da li ona važi svagdje i uvjek. Tu se nehotice nameće jedno interesantno pitanje. Ako kukci nikako ne napadaju posve zdrava stabla, onda obaranje lovnih stabala nije potrebno, dapače i štetno. Dovoljno je iz šume ukloniti sav oštećeni i bolesni materijal i kukci nemajući podesnog legla moraju ili napustiti šumu ili uginuti. Do tog zaključka došli bi mnogi, promatrajući već bolesna ili oštećena stabalca, kako se dugo i uspiešno opiru svima nastojanjima kukaca, da ih osvoje. Vjerujem, da bi se to dalo i eksperimentalno dokazati, kad bismo promatrali jednu manju zaraženu šumu, koja je na stotine kilometara udaljena od drugih šumske kompleksa. Ako iz te šume-oaze uklonimo sve objekte podesne za leglo kukaca, šuma će (ma kako jako zaražena bila) sama pobijediti svoje neprijatelje. Čemu još onda lovna stabla?

Ali ne smijemo smetnuti s uma, da se ovdje ne radi o toj idealnoj šumi-oazi, nego o golemin, neprekidnim kompleksima bosanskih šuma, radi se o prostranim državnim šumama, u kojima još nije provedeno nikakovo ograničavanje niti izlučivanje, gdje su krađe i oštete vanredno česte, gdje je paša blaga obična pojava, gdje ni samo stupanje na snagu novoga zakona o šumama nije izazvalo nikakav preokret (između svih njegovih paragrafa za Bosne je najmjerodavniji § 184). U spomenutim okolnostima, t. j. ondje, gdje ima vanredno velikih i posve neuredenih kompleksa, gdje su čuvarski srezovi također abnormalno veliki (a još su povećani redukcijom lugarskog osoblja), gdje su krađe svakodnevne, a ošteteivanja bezbrojna, gdje su vam u stanju ukrasti svako drugo lovno stablo (za kućne potrebe težaka ono će služiti isto tako dobro kao i ne-lovno), ondje je nemoguće uvesti potpun red u šumu i ondje akcije oko suzbijanja šumske štetočine moraju biti prilagođene posebnim lokalnim prilikama. Tu su lovna stabla potrebna i preko potrebna. Ali nije lako odgovoriti na pitanja, gdje i kako ćemo upotrebiti pojedina lovna stabla.

Kod toga moramo razlikovati jelove i smrekove sastojine. Vršio sam opažanja i u jednim i u drugim šumama, a isto tako i u šumama mješovitog karaktera. Objektom mojih opažanja bila je u glavnom Grmeč-planina, koja pruža opažaocu mnoge pogodne uvjete za promatranje i upoređivanje. Zapadni je njezin dio obrastao naime jelovim šumama, na istoku dominira smreka, a u sredini imamo najraznoličnije omjere smjese. Tu sam mogao opaziti ovo: U jelovim šumama sa neznatnim postotkom primješane smreke bivaju zaražene samo jeli. Nigdje nijednog smrekovog potkornjaka. Ali to ne znači, da se smreka ne suši ovdje. Smrekova se stabla suše također i u takvim sastojinama, ali tu nisu krivi kukci, nego razlozi klimatskog ili edafskog karaktera, koje bi valjalo posebno ispitati. U smrekovim pak šumama ne bivaju nikad napadnute

jele, ni onda, ako u susjednim jelovim šumama haraju vrsti pityokteines i *cryphalus piceae*. Ni u onim mješovitim šumama, u kojima duduše dominira smreka, ali je i jela zastupana sa prilično visokim postotkom (15—20), nisam mogao konstatovati jelovih potkornjaka ni na razbacanom oštećenom materijalu niti na specijalno zato oborenim stablima. U takovim šumama nema zaraženih ni suhih jela.

Iz te činjenice, da u pretežno čistim jelovim sastojinama nema zaražene smreke, ali ima suhih smrekovih stabala, a u pretežno smrekovim sastojinama nema ni zaraženih ni suhih jela, daju se povući 2 zaključka. Prvi je, da u mješovitim sastojinama četinjača kukci napadaju isključivo ili pretežno samo onu vrst, koja u dotičnoj sastojini dominira. Drugi je, da se pri sušenju jelovih sastojinama uvijek kao sekundarni uzrok koničnog propadanja stabla javlja potkornjak, dok su pri sušenju smreke vrlo česti slučajevi potpunog uginuća stabla bez ikakvog učešća kukaca. Ako te konstatacije nisu slučajnog ili lokalnog, nego općeg karaktera (a to treba opetovno i na više mjesta ispitati), onda iz tih teoretskih zaključaka izviru i praktične upute za upotrebu lovnih stabala. Mišljenja sam, da je beskorisno obaranje lovnih jelovih stabala ondje, gdje jela nije dominantna vrst. Gdje jeste i gdje ima vidljivih znakova o početku sušenja, ondje je svakako potrebno, pošto smo uklonili iz šume po mogućnosti sav oštećeni materijal, oboriti nekoliko lovnih stabala. Ako opazimo navalu kukaca na njih, onda ih oborimo i više. Istraživanja na osnovnim stablima nikad nisu u stanju dati nam potrebne podatke o obilju kukaca i stepenu zaraženosti dotične sastojine. Tehnički je nemoguće konstatovati napad kukaca u gornjem dijelu stabla visokog 20—30 metara, a nasjecanje zdravih ili (još gore!) bolesnih stabala u cilju, da se vidi, je li zaraženo, nikako ne spada u razumne mjere obrane šuma. U jelovim dakle sastojinama obaranje lovnih stabala potrebno je, čim se opaze prvi znaci poboljevanja.

Malo drugačije izgleda stvar u smrekovim šumama. Gdjegod sam bio u ovim šumama, opazio sam izrazitu ovisnost broja (postotka) sušika o stojbinskim (u glavnom edafskim) faktorima. Na manje plodnom, plitkom, kamenitom tlu — ogroman procenat sušenja (naročito ako je to južni ili jugozapadni obronak). Na srednje dubokom, manje »vrletnom« zemljištu taj je procenat malen, a u prostranijim dubokim uvalama uopće nema ni suhog ni bolesnog materijala. Već iz same te ovisnosti vidi se, da nisu glavni uzroci sušenja smreke potkornjaci, a taj je zaključak pojačan i naročitim pomnim pregledanjima u tom pravcu. Ima posve suhih starijih stabala u šumi, na kojima se nije moglo opaziti ni traga bušotine. Ta su stabla započela i završila svoje umiranje bez ikakove pomoći od strane potkornjaka. Pregledana su mlada stabalca na kamenitom tlu, na kojima se već jasno opažaju počeci sušenja — rezultati isti. Zato tu moramo biti oprezni kod diagnoze. Često one plohe, na kojima bismo očekivali najveću množinu kukaca, nakon bližeg promatravanja moramo priznati posve zdravima u tom pogledu. Gdje bismo inače najmanje očekivali zarazu, lovna su stabla često prepuna.

Ustanovio sam, da je *Ips typographus* harao u Grmeč-planini u toku prošle i preprošle godine. Dakle još godine 1928. smrekov je likotoč na veliko otpočeo svoj razorni rad. Nisam nabavio potrebne dokaze o haranju ostalih potkornjaka, ali postoji najveća vjerojatnost i za to. Ali pogrešno bi bilo misliti, da će plohe, koje su lanjske godine bile objektom

najjačeg napada, biti i ove godine isto tako napadnute. Mogu biti, ali ne moraju. Mogu biti dapače i posve poštedene. Gosp. ing. Popović* opazio je, da veoma često »Ips typographus ne napada pojedinačna stabla na velikom prostoru, nego napada grupe stabala zbijene i na uskom prostoru.« Ovu činjenicu potvrđuju i moja opažanja. Veoma sam često nailazio na takove grupe, dok nigdje unaokolo nema zaraženog (premda ima bolesnog) stabalja. Ips typographus je mnogo krupniji od jelovih potkornjaka. Rupice su mu veće. Pilotina, što je on izbacuje, dade se opaziti. Napada on često i donje dijelove stabala. Njega možemo konstatovati i na osovnim stablima. Zato se u smrekovim sastojinama prije obaranja lovnih stabala preporuča pažljivo pregledati sva stabla sastojine, koja izazivaju i najmanju sumnju. Kada smo već odlučili o potrebi lovnih stabala, obaramo ih po nekoliko blizu jedno do drugog, pazeći naravno, da se ne otvori previše sklop. Na stabla oborenna u zasjeni smrekov potkornjak skoro nikada ne ide. Nisu povoljna za njega ni stabla stalno izložena jakom suncu. Čini se ipak, da smrekove potkornjake (typ. i chalc.) i njihove ličinke mnogo manje smeta djelovanje sunčanih zraka nego li jelove štetočine pitvokteines curvideis i cryphalus piceae). To djelovanje sunca na pojedine vrsti kukaca proučavao sam posebno. S obzirom na veliku sušu, koja je vladala ovdje početkom jula, teško je bilo odlučiti se za paljenje u šumi, te me je naročito zanimalo pitanje otpornosti ličinaka pojedinih kukaca u raznim stadijima njihovog razvića protiv različitog intenziteta sunčanih zraka, različite temperature i t. d. Ali o skromnim i na žalost dosta manjkavim rezultatima tih mojih istraživanja možda će naknadno napisati nekoliko redaka. Sada su od interesa tek lovna stabla.

Čak i u onom slučaju, kada bi dobro i ispravno bilo riješeno pitanje, gdje bi trebalo oboriti lovna stabla, ne bi još bilo riješeno pitanje mesta za pojedini lovni objekat. Jer ne smijemo zaboravljati, da je s jedne strane obaranje lovnih stabala dosta skupa mjera suzbijanja, a s druge strane i to, da radimo u posebnim, specijalno nepovoljnim okolnostima naših nesredenih šumarskih prilika. O svakodnevnim šumskim krađama vrlo rječito pričaju nam lugarske knjižice i mnogobrojne prijave, ali kud i kamo rječitije pričaju nam u tom pogledu same šume! O toj ulozi šumskih krađa u širenju epidemije od potkornjaka moglo bi se također pisati posebne rasprave sa čitavim nizom konkretnih primjera. Na nama je sada konstatovati, da nekoja od stabala oborenih po »nepoznatom štetočincu«, ako su na mjestima povoljnim za legla kukaca kao i za promatranja, mogu i moraju biti upotrebljena kao reviziona stabla. Između tolikog materijala porušenog po kradljivcima uvjek se dade odabrat dovoljna količina stabala, koja mogu služiti u lovne svrhe. Naravski mora biti pojačan lugarev nadzor na tim mjestima, kako ne bi ovo lovno stablo bilo odnešeno zajedno sa kukcima, ličinkama i kukuljicama.

Doba, u koje potkornjaci počimaju lijetati, mjerodavno je za vrijeme prvog obaranja lovnih stabala. Ali to vrijeme u toliko varira s obzirom na vrst potkornjaka, stojbinske prilike dotične šume, klimu, kotu i t. d., da bi ga trebalo za svaku posebnu šumsku upravu i za svaki šumski predjel tačno ustanoviti. Nadam se, da će to još ove godine biti bar djelomično provedeno. Ta nam je uada zajamčena onom najozbiljnijom borbom, što ju je otpočelo ministarstvo šuma i rudnika stavljajući na

* Ing. J. Popović: Uzroci sušenja naših četinjačnih šuma, Sarajevo.

raspolaganje direkcijama potreban novac i dodjeljujući šumskim upravama i srezovima potrebno stručno osoblje, čija je specijalna zadaća proučavanje kretanja zaraze i njezino suzbijanje. Bez sumnje će taj opsežni rad ostaviti traga i moći doprinijeti nešto koristi nauci i praksi. Ima pitanja, kojima se nije do sada odviše bavila teorija, ali o kojima će još dugo raspravljati praktičari. Ako je već pala odluka, da na tom i tom mjestu mora biti oboren izvjestan broj lovnih stabala, ipak je teško pogoditi, koje ćemo stablo odabrati između stotine drugih. Obarati zdravo stablo nema nikakovog smisla. Zašto da obaramo stablo, koje i u ovim teškim prilikama ima sve uslove za daljnji život? Ali ne samo to. Ako je stablo u momentu obaranja bilo posve zdravo, ono će se još dugo odupirati, zagušivati i tjerati kukce, a ako uz to ima u blizini i drugog podesnog materijala, kukci prosto neće takovo stablo napadati. Nismo li vidjeli u prilično jaksu zaraženim šumama tobož lovna stabla, koja nisu nikako izvršila svoju funkciju i neće je nikad izvršiti. Nu ako je obaranje posve zdravih stabala beskorisno i štetno, obaranje stabala jako i davno oštećenih ne može se također preporučiti. Kukci moraju imati dovoljno biljnog soka u drvnom tkivu i prebirljivi su, kad imaju dosta hrane na raspoloženju. Povući srednju liniju u odabiranju stabala za »hvatače«, znati i umjeti izvršiti izbor u svakom konkretnom slučaju — to je zadaća praktičara, zadaća, koja se nikako ne bi smjela shvaćati na laku ruku.

Možda bi trebalo na ovom mjestu spomenuti i jednu činjenicu, koja našu javnost još manje zanima nego sušenje bosanskih četinjača. To je sušenje bukve u pojedinim predjelima Bosne. O vrijednosti bukve, apsolutnoj i relativnoj (spram vrijednosti jele) dosta se raspravljalo. Najmanje mi je cilj, da se vraćamo tom pitanju. U ovom je slučaju za nas apsolutno sporedno, da li je vrijednost bukve približno jednakoj onoj četinjača ili daleko zaostaje iza nje. Ali mi, koji smo još u školskim klupama čuli o bukvi kao o vrijednoj i uzornoj »sluškinji šumskog gospodarstva«, zaborinuto gledamo, kako se suše hiljade i hiljade kubika odličnog bukovog drva u mješovitim sastojinama bukve i jеле. Jela sama neće ovdje moći održati produktivnu snagu zemljišta i praznine, koje nastaju i ostaju, dovode u pitanje i pomladak (i jelov i bukov) i preostala stara jelova (za sada još posve zdrava) stabla.

Résumé. Les questions »quand«, »où« et »quels« arbres doit on couper comme »arbres-atrapoirs«, qui sont, come on le sait, destinés pour attirer les insectes (bostrychides) et pour être alors écorchés, sont loin d'être résolues. Les difficultés sont de deux catégories. La première est de caractère biologique et dépend de l'essence, de l'espèce et de la résistance des forêts aussi bien que de la manière d'agir des insectes. La seconde difficulté est fondée dans les vols de bois et dans quelques autres crimes forestiers. Parmi les autres, on peut recommander comme arbres-atrapoirs les arbres qui sont coupés par les voleurs et par certaines raisons ne sont pas écartés de forêts.

— «O» —

JUGOSLOVENSKO TRŽIŠTE DRVETA

MARCHÉ AU BOIS YUGOSLAVE

ZAGREB, 31. DECEMBRA 1930. — ZAGREB, LE 31 DÉCEMBRE 1930.

TEČAJEVI ZAGREBAČKE BURZE.

(Les cours officiels de la Bourse de Zagreb.)

	Cijene po m ³ :	Din	Din
Hrastovi trupci:	I. vrste	600—800	P. St. utovara
	II. "	300—500	"
	III. " . . . . za oplatu (furnire)	150—250	"
Ispiljeni polovnjaci:	I. vrste (Wainscoat-Logs)	4000—5000	"
Kladarke:	I. " (Boules)	1500—2200	"
Neokrajčane piljenice:	blističe (Quartier) I. vrste	1800—2300	"
Okrajčane piljenice:	I. vrste 2—5.90 m dulj.	2300—2800	"
	" " II. "	2000—2400	"
	bočnice (Sur dosse) I. "	1600—2200	"
	" " II. "	1350—1800	"
Listovi (Feuillets): 2 m	blističe (Quartier) I. vrste . . .	3000—4000	"
	" " II. "	2250—3100	"
	bočnice (Sur dosse) I. "	2300—3400	"
	" " II. "	2100—3200	"
Popruge (frizi):	prema duljinama i debljinama . . .	1200—2000	"
Cetvrtiče (Chevrons):	od 50 cm dulj. na više	1500—1800	"
Grede (kvadrati):	od 25/25 cm	900—1200	"
Francuska dužica:	1000 kom. 36/I. 4—6 M	6000—7000	"
Bačvarska roba:	I. vrste od br. ½—2½	45—80	"
	I. " " br. 3. na više	45—80	"
Bukovi trupci:	I. "	150—250	"
Okrajčane piljenice:	I. " (parene)	650—900	"
Neokrajčane "	I. " "	600—800	"
Okrajčane "	I. " (neparene)	600—800	"
Neokrajčane "	I. " "	600—750	"
Popruge (frizi):	I. " (parene)	400—600	"
Javorovi trupci:	I. vrste	400—600	"
Jasenovi "	I. "	450—700	"
Brijestovi "	I. "	250—400	"
Grabovi "	I. "	250—350	"
M e k o d r v o:	Merkantilna tesana grada:	200—250	"
Piljeno koničasto drvo	I—III. probirak	350—400	"
" paralelno "	I—III. "	450—550	"
	Cijene po komadu:		
Hrastovi brz. stupovi	7 m dugi	50—60	"
	8 " "	60—80	"
	10 " "	80—100	"
Hrastovi željez. pragovi	270 cm 15/26 cm	52—63	"
	250 cm 15/25 cm	50—56	"
	220 cm 14/20 cm	19—24	"
	180 cm 13/18 cm	12—15	"
Bukovi željez. pragovi	250 cm 15/25 cm	30—35	"
	Cijene po 10.000 kg		
Bukove cjepanice:	I. vrste sa do 15% oblica	1800—1900	"
" sjećenice:	. . . . .	1000—1300	"
Hrast. cjepanice:	sa do 15% oblica	1500—1700	"
" sjećenice:	. . . . .	1000—1200	"
Drveni ugali:	bukov	6000—7500	"
	hrastov	5500—6500	"

MANJA SAOPĆENJA

NOVI ZAKON O ŠUMAMA.

Osvrt na V. deo tog zakona.

I.

Nakon izdania Ministarstva Šuma i Rudnika pod naslovom »Šumarski zakoni i propisi. I. Zakon o šumama sa tumačem, uredbama i pravilnicima«, gde je pala konačna odluka u pogledu već i osedelih šumara sa »neodgovarajućom« kvalifikacijom u privatnim nameštenjima, moram da iznesem neke primedbe u pogledu V. dela Z. o š.

Pozivom Pov. br. 800—1930. od 30. X. 1930. Ministarstvo Šuma i Rudnika, Odjeljenje za šumarstvo priznaje indirektno već i samo, da Z. o š. treba neke revizije. Ta revizija moraće jamačno da se protegne i na spomenuti V. deo zakona.

1.) Tumačenju § 133. u alineji pretposlednjoj prilagođen je u »Pravilniku o postavljanju kvalifikovanih šum. struč. lica za upravu nedržavnih šuma čl. 5. druga alineja:

»Izuzetno a u smislu § 58. Z. o š. i u smislu postupka države kod uprave državnih šuma i referenata opštih uprav. vlasti, u cilju zaštite stečenih prava, mogu zatečeni upravitelji šuma, koji su podanici Kraljevine Jugoslavije te imaju potpunu srednjoškolsku spremu sa propisanim ispitom za samostalno vođenje šum. gospodarstva i koji su bili ovlašteni za takav rad po dosadašnjim zakonima i propisima i nadalje vršiti tu službu sa odgovornošću prema vlastima u smislu § 133. Z. o. š.«

2.) Taj član morao bi još da glasi dalje:

»Onima pak, koji nemaju potpunu srednjoškolsku spremu (prema dosadanju shvaćanju) i t. d., te su zatečeni kao upravitelji šuma, priznaje se stepen šumarskih činovnika II. kat., koji proizlazi iz »Pravilnika za polaganje ispita šum. činovnika II. kat., obnarodovanog u Služb. Novinama Kraljevine Jugoslavije od 12. IX. 1930. br. 208. Takovi upravitelji šuma moraju da dokažu najmanje 5-godišnje upravljanje šumom, o čem daje uverenje šumarski referent prвostep. opšte upravne vlasti. Protiv uverenja pristoji pravo žalbe u roku od 30 dana preko kr. Banske uprave na Ministarstvo Šuma i Rudnika.«

3.) Ako bi se sistem organizacije šum. službe preinačio (kombinovani sistem nadšumarski sa šumarničkim najbolje bi odgovarao drž. šumama, a privatnim u prvom redu šumarnički kao takav), onda se upravitelji pod tačkom 2.) izjednačuju sa onima pod tačkom 1.).

4.) K tački 2.) i 3.) ovi su razlozi:

a) Ako se priznaju stečena prava šumarima pod tač. 1.) (ma da ih se potkrepljuje starim zakonom), treba da se priznaju stečena prava i šumarima pod tačkom 2.). Ta stečena prava jesu, da oni vrše bez smetanja i prigovora šum. upravu, a da ih država po zakonu u tome sprečavala nije. Država je pokraj toga dapače i svojim vlastitim nameštenicima, koji bi inače danas morali da se bore za priznanje tačke 2.), priznala (po stečenom pravu ili inače) ne samo položaj II. već i I. kategorije.

b) Jednakopravnost zagarantovana je svima državljanima, bili ili ne bili oni drž. činovnici.

c) Tačka 2.) navodi Pravilnik za polaganje ispita šum. činov. II. kat., koji propisuje takove predmete ispita i u takovom objamu, da nikako ne premašuje visine predavanja u nižim šum. školama austrijskim (od pre rata), koje su frekventovali naročito u poslednje razdoblje pre rata ponajviše kandidati sa svršenom nižom srednjom školom, gradanskom školom ili stručnom (poljodelskom) školom.

d) Stoga se te niže šum. škole ne mogu i ne smeju prosudjivati po odnosnom zastarelom austrijskom zakonu, već po faktima i efektu, po situaciji, koja se stvorila preko zakona, jer ga je pretekao tok vremena.

e) Ako se tzv. šum. stručnjaci u čl. 7. Pravilnika... za upravu nedrž. šuma naročito favorizuju, t. j. »opskrbljuju«, onda bi po pravednosti upraviteljima šuma pod tač. 2.) ponajmanje eo ipso moralo pripasti onde predloženo priznanje II. kat., ako ne zaslužuju, da budu »osigurani« još po navedenom čl. 7. Inače može ih vlastelin baciti konačno i na cestu. Uzroka, ma i indirektnih po novom zakonu, vazda bi se našlo. Jer ono u čl. 3. Pravilnika... za upravu nedrž. šuma: »...dužan je isti (posednik) postaviti za svaku daljnju punu gore označenu površinu još po jednoga kvalifikovanog šum. stručnjaka, bez obzira na to, da li se postavlja kao samostalan upravitelj ili se dodeljuje kao pomoćni stručnjak« — slaba je zaštita stečenih prava, ma da poslednja alineja tumačenja § 133 Z. o. š. ne isključuje (!) primenu šumarničkog sistema.

To se u Zakonu i Pravilniku već »pristojnosti radi« moralo reći, jer bi inače tangirani šumari bili možda odmah skočili, te išli s molbom do najvišeg mesta. A imali bi i pravo, jer svaki hoće i mora da čuva i brani svoj svakidašnji lebac. Organizovati moraće se onako niži šumari za zaštitu svojih interesa, koji sada nisu zaštićeni.

f) Takovi dalekosežni propisi, koji mogu da vrlo oštete veći broj u svome zvanju već osedelih nižih šumara, mogu se primeniti samo u budućnosti — za one, koji će se tekar posvetiti šumarskoj struci. Jer njima stoje današnji, za postojeće sadanje stanje neprihvativi propisi već na uvid, pa ako im ne konveniraju, mogu da ne odaberu šum. zvanje. »Crvenu nit« u V. delu Z. o. š. može svaki da razabere i shvati.

g) Upraviteljima šuma pod tačkom 2.) mora se tek dokazati njihova nesposobnost na licu mesta — u praksi, pa onda bi tek moglo da im se ospori pravo na njihove položaje. I uredovati moglo bi se napr. uopće tek tada kod takovih upravitelja šuma, kad bi po njihovom neznanju nastale onakove ili slične (ma i manje) štete, kao što su štete opisane u Š. L. br. 11 god. 1930. u članku: »Sušenje četinjavih šuma u Bosni«. Ta to može biti konačno i novom zakonu dokaz, da svedodžbe nisu nešta absolutno ispravnoga, ma za koga bilo u njegovoj praksi — naročito u privrednim i sličnim granama (drugačije je kod prvog nameštenja tek po svršenoj školi), pa da nije ni svaki sistem dobar, ako se sasvim ne prilagodi prilikama, te da stoga nije neopravdano traženje nižih šumara upravitelja, da im se prizna pravo u tački 2.).

Iz toga sledi, da bi i tačka 3.) imala svoje opravdanje.

h) Malo čudno zvuče ti novi strogi propisi na posletku i stoga, što se čuje s jedne strane, da nemamo dosta šumara (bar iskusnih) — a stariji u praksi dugo već prokušani onemogućuju se s druge strane. Poslovica kaže »svaka škola nešto stoji« i mladima se stoga ne može zamerati.

II.

Odmah posle preokreta prihvatiše šumarski pravci nadšumarski sistem uprave sa reči »pokušajmo«. To kušanje trajalo je čitavo vreme od ujedinjenja amo, a novi Z. o. š. prihvatio je sada u celosti taj nadšumarski sistem i za privatne šume, to valida u vidu eksproprijacija, likvidacija i t. d. velikih privat. šum. poseda.

Konsekventno provodenje nadšumarskog sistema proizlazi iz samoga Z. o. š. koji u svom temeljnem tekstu (paragrafima kao takovima) precizuje samo pojam fakultetski obrazovanih šumara (§ 132) i pojam lugara (§ 135), »kojima je povereno čuvanje šume«. Od ovih se »traži, da su svršili lugarsku školu III položiti ispit za čuvarsku službu«...

Niži šumari ispadaju iz glavnog teksta zakona — što vredi teoretski za gornji princip, nikako pak praktički za racionalno, a ipak razmerno jeftino upravljanje šumom, naročito onde, gde se sa šumom u glavnom tek »gazdovati« započinje.

Nemojmo se obazirati na sistem nadšumarski u zaista naprednim zemljama, gde »se sa pojedinim stablom tako reći prije razgovara nego li će se posjeći« (Š. L. br.

9.—10. 1930.: »Prof. Dr. Maks Endres«). Onde je taj sistem doveden do savršenosti, (ujedno sa najvećom racionalnošću te tradicionalno vrsnim inteligentnim čuvarskim osobljem), ali je kod nas stanje drugačije. Čisti nadšumarski sistem ne može nama da doneše prave koristi još do u prilično daleku budućnost. On bi kod nas mogao zasad da bude donekle opravdan tek u političkoj šumarskoj službi, ali uz uslov, da se šumar ne premešta iz političke u upravnu službu ili obratno, te da za polit. službu treba šumar da ima najmanje 10-godišnju praksu u samostalnom vodenju poslova. Inače naše potrebe traže zasad (a izgleda, da će to stanje potrajati još dugo vremena), da se kod nas primeni nekakav kombinovani sistem nadšumarski + šumarnički.

To bi moglo biti i tako, da se napr. današnje velike šumarije razdele na dva, tri, četiri i t. d. dela, već prema potrebi, gravitaciji, topografskim i orografskim prilikama i t. d. Gospodar. osnova mogla bi da bude zajednička ili za svaki deo posebna (bar u detalju). Za svaki deo postavlja se u principu jedan niži šumar (srednjoškolac), ili početnik visokoškolac. Jedan deo — najmanji k tome možda — upravlja uprav. šumarije sâm. Čuvarsko osoblje bilo bi dodeljeno svakom delu po potrebi.

Sveukupno bila bi to jedna »kombinovana« gosp. jedinica, kojoj je glava šef šum. uprave. Taj sistem omogućio bi istinsku praksu mladim šumarima i svojevremeni najlaglji prelaz iz kombinovanog u čisti nadšumarski sistem — ako bi zaista ustrebalo.

Ovakav kombinovani sistem mogao bi da pruži racionalnije u z g a j a n j e š u m e. Čitava visoka tehnička spremna će nam ništa koristiti, ako ne ćemo imati specijalista za uzgajanje šume. Tih pri današnjem stanju i nadšumarskom sistemu još u dogledno vreme nemaju i ne će biti. Poslovica kaže »Jedna lasta ne čini proleća«.

Kako se opaža u poslednje doba u šumarstvu naprednih naroda, uzgajanje šuma stupa sve jače na prvo mesto. A gde smo mi sa našim nazorima, sistemima uprave i — uzgajanja?

Uzgajanje šuma se kod nas dosad zapostavljalo i išlo se više za tim, da se šumarski pomladak uzgoji u pravcu opsežnih tehničkih šumarskih radnja.

Priznati se mora, da je sretnija ona ideja, koja izlazi ne iz zakona, već iz Pravilnika za polaganje drž. struč. ispita šum. činovnika II. kat. navedenog pod I, tačka 2.). Samo nije oficijelno ni izravno napisano, kuda ta zaista nišani. Ako ima nakonu, da uspostavi ipak kombinovani sistem uprave sa šumama, onda je to u redu. Tek se uvodi malo previše »pod rukom«. U zakon nije direktno unišla ta nakana — valjda poradi one »crvene nit« napomenute u tački 4.) f).

Pitanje je samo, koliko naših podanika će ići studirati sred. šum. školu — »na strani«. Prvo, skopčano je to sa razmerno visokim troškovima, a drugo, razlika je između ispitnih predmeta po spomenutom Pravilniku i između opsežnijih naučnih osnova za sred. šum. škole na strani. Tko će se dati staviti na manje, ako je studirao više?

Kod kuće ne ćemo valjda tako brzo doći do sred. šum. škole. Taj interval, a po naved. Pravilniku za ispit, mogli bi opet u prvom redu ispuniti oni sposobni domaći sinovi, koji su apsolvirali sa dobrim uspehom austrijske niže šum. škole, te sa takovim uspehom položili onde i praktički ispit.

Dakle dolazimo eo ipso opet na napred navedenu tačku I, 2.) sa razlikom tek, da se i onima sposobnima — ma da nisu šumski upravitelji — prizna II. kategorija, koji se danas nalaze u drž. nameštenjima u III. kat. ili inače u privat. nameštenjima.

Takov postupak ne treba ni opravdavati, ako promotrimo druge resore i grane drž. uprave, te stečeno pravo naslova »gozdar« u Slovenaca. *J. A. Šušteršič.*

vidi Sadrić

A ŠTO JE SA LOVAČKIM OSOBLJEM?

Ministarstvo šuma i rudnika propisalo je »pravilnik« za polaganje ispita za šumarsko-čuvarsku službu u smislu propisa § 135. zakona o šumama za ona lica, koja toga ispita nemaju, a nalaze se u šumarsko-čuvarskoj službi i imaju najmanje 2 godine

šumsko-čuvarske službe. Pravilnik je obnarodovan u »Služb. Novinama« od 12. septembra 1930. Br. 208.—LXXIII. Održavanje određenog ispita za šumsko-čuvarsку službu prepusta se prema § 2. tog pravilnika kr. banskim upravama u smislu propisa čl. 38. zakona o banskim upravama. Po § 11. saziva kr. baska uprava ispitnu komisiju bar jedanput u godini za ispitivanje i ocjenjivanje prijavljenih kandidata. § 6. toga pravilnika određuje predmete ispita i dijeli ih na dvije grupe: U I. su: A. Šumarstvo; B. Upotreba šuma; C. Račun. U II. je: čuvarska služba — lugarstvo. Kod svih tih predmeta ne spominje se nikako lovstvo niti lovačka služba, t. j. ne traži se od kandidata za polaganje toga ispita nikakovo znanje o uzgoju i čuvanju divljači kao ni poznavanje zakona o lovnu i lovno-redarstvenih propisa.

Ako uvažimo, da šumsko-čuvarsko osoblje po § 136. zakona o šumama i prema uredbi Ministarstva šuma i rudnika od 1. IV. 1929. polaze z a k l e t v u , u kojoj izričito stoji »da će na poverenu mi šumu, d i v l j a č i t. d. paziti«, ako uvažimo, da pravilnik za vršenje službe čuvarskog osoblja kod uprave državnih šuma, što ga je Ministarstvo šuma i rudnika propisalo u isto vrijeme, u članu 28. zasebno spominje lov i ribolov i određuje, da su šumarski organi dužni čuvati lov i ribolov, onda nije jasno, zašto se od kandidata za vršenje te službe ne traži kod polaganja ispita potrebno elementarno znanje iz lovstva. Potpisani je u ovome listu još godine 1928. u članku »Obravovanje lovačkog osoblja« obrázložio, kako ćemo zapostavljanjem nauke o lovu na našim šumarskim fakultetima doskora ostati bez kvalifikovanih šumara-lovaca i po tome bez kvalifikovanih ispitivača lovačkog osoblja, a sada po gornjem pravilniku izgleda, da ćemo uopće ostati bez kvalifikovanih lovac a odnosno lovnih čuvara. Kad je danas potpuno jasno, da je lov važna grana narodne privrede i da se lov dade vrlo lijepo dovesti u sklad sa principima naprednog šumskog gospodarstva, onda smo slobodni skrenuti pažnju nadležnim faktorima, da se kod polaganja ispita za šumsko-čuvarsku službu propiše medu predmetima ispita kao III. grupa: Lov i ribolov.

Ing. Z. Turkalj.

— «O» —

LITERATURA

VERHANDLUNGEN DES INTERNATIONALEN KONGRESSES FORSTLICHER VERSUCHSANSTALTEN — STOCKHOLM 1929.

Pod ovim je naslovom prije kratkog vremena izašlo opsežno djelo, u kom je prikazan rad VII. kongresa internacionalnog saveza stanica za šumarske pokuse, održanog u međuvremenu od 22.–27. jula 1929. u Stockholmu. Djelo je uredio Sven Petri. Štampano je u Stockholmu, a obuhvata 862 stranice normalnog formata.

Djelo je razdijeljeno na dva dijela. U prvom, glavnom dijelu štampane su 103 znanstvene rasprave, o kojima se diskutovalo na kongresu. Rasprave su grupisane po radnim sekcijama. Čitavo je naime poslovanje kongresa bilo podijeljeno na 4 sekcije, i to na sekciju za čisto šumarske discipline, sekciju za šumsku ekologiju, sekciju za šumarsko tloznanstvo i sekciju za entomologiju. U spomenutim se radnjama raspravlja o svim važnim pitanjima na polju raznih područja šumarske nauke. One su pisane djelomično njemačkim, djelomično francuskim i djelomično engleskim jezikom. Medu tim je raspravama štampana i rasprava profesora zagrebačkog Poljoprivredno-šumarskog fakulteta g. Dr. Škorića V.: »Das massenhafte Eingehen der slavonischen Eiche« (Katastrofalno propadanje slavonskih hrastova).

U drugom je dijelu prikazana čitava organizacija i tok rada kongresa. Stampanje u njemačkom, francuskom i engleskom jeziku izvještaj o radu kongresa, zatim pravila, zaključci i prijedlozi, doneseni na tom kongresu. Na koncu je tog dijela štampan program, te popis društvenih funkcionera i učesnika toga kongresa. Prama tome su popisu bile zastupane na kongresu 34 države čitavog svijeta sa preko 220 zastupnika. Našu su državu zastupali tom prilikom gg. Dr. Jovanović D., prof. beogradskog univerziteta i Dr. Škorić V., prof. zagrebačkog univerziteta.

Ing. Anić Milan.

— «O» —

NASTAVA I ISPITI

ДРЖАВНИ ИСПИТ ШУМАРСКИХ ЧИНОВНИКА ТРЕЋЕ КАТЕГОРИЈЕ.

Решењем Господина Министра шума и рудника од 10. септембра 1930. год. Бр. 28.216 образована је при Одељењу за Шумарство — Министарства шума и рудника комисија за полагање државног испита за административну — канцеларијску службу чиновника треће категорије у шумарској струци.

У комисију су одређени:

За претседника: г. Јовановић Милорад, Помоћник Генералног Директора;

за чланове испитиваче: гг. Секулић Милорад и Краљевић Јован, виши инспектори Одељења за Шумарство;

за чланове заменике: гг. Николић Борисав и Марковић Михаило, инспектори Одељења за Шумарство; и

за секретара г. Баранац Слободан, инспектор Одељења за Шумарство.

Решењем Господина Министра шума и рудника од 27. VIII. 1930. године Бр. 24.378 и од 7. X. 1930. год. Бр. 30.785 дозвољено је полагање овога испита:

1. Николићу Милутину, геометру код Дирекције шума у Скопљу;

2. Лежајићу Славку, административном чиновнику Дирекције шума Петроварадинске имовне општине у Сремској Митровици;

3. Сисану Ђури, административном чиновнику Шумске Управе у Битољу; и

4. Луковићу Милошу, административном чиновнику Одељења за Рачуноводство и Финансије — Министарства шума и рудника.

Испити су одржани на дан 17. новембра тек. год. код Одељења за Шумарство.

Испитна комисија констатовала је, да је резултат ових испита био веома задовољавајући и утврдила је да су сви кандидати положили овај државни испит са оценом „једногласно“.

Комисија је нарочито истакла, да су кандидати гг. Луковић Милош и Сисан Ђуро, показали особито знање и за њих је донела одлуку, да се извести Господин Министар шума и рудника, да би њихова оцена о овом положеном испиту могла бити: „једногласна са одликом“, и ако то није предвиђено Правилником о полагању овога испита.

Кандидатима су још истога дана издате и дипломе о положеном испиту.

Издато са седнице комисије за полагање испита за административну-канцеларијску службу чиновника треће категорије у шумарској служби.

IZ UDRUŽENJA

ZAPISNIK

I. sjednice Upravnog odbora Jugoslovenskog šumarskog udruženja, koja je održana dne 23. i 24. novembra 1930. god. u Ministarstvu šuma i rudnika u Beogradu.

Prisutni: Predsjednik M. Ćirković; blagajnik Dragutin Hradil; tajnik: N. Neidhardt; odbornici: gg. Bogičević, Bojić, Dujić, Grünwald, Manojlović, Miodragović, D. Petrović, Prpić, Rohr, Sacher.

Ispričali su se: Dr. Petračić, Šivic, Sevnik, Pahernik i Dojković. Predsjeda predsjednik Ćirković.

I. Tajnik čita zapisnik prošle sjednice. Prima se do znanja. Ovjerovljuju gg. Manojlović i Dujić.

II. Tajnik čita tajnički izvještaj. Prima se u cijelosti. Odobrava se, da se kao honorar za naručene prevode iz českog jezika za česki i poljski broj Šumarskog lista plaća 50 dinara po stranici.

Blagajnik čita izvještaj o stanju blagajne, koji se također prima.

III. Namjeravane promjene Zakona o šumama od 21. XII. 1929. u pitanju paša koza u šumama (čl. 33.) te odlaganju kazni i otsteta.

Razvija se odulja debata, u kojoj sudjeluju svi prisutni.

Gosp. inspektor ing. Petrović razlaže, kako je u samom čl. 33. zakona spomenuto, da će se dozvoliti držanje onog broja koza, koji je potreban za izdržavanje porodica. Pravilnik je međutim taj propis skučio i normirao, da će se dozvoliti samo broj koza, koji je nephodno potreban za olakšanje ishrane sa mlekom. Potonji pojam je uži od pojma izdržavanja. Nitko od nas nije zato, da se ošteći sirotinja ili da se u ekonomiji seljaka prave nagli preokreti i revolucije. Sa ekonomskim stanjem treba računati. Seljaku treba dati neku kompenzaciju za koze. Treba unapredivati ostalo stočarstvo, urediti pašnjake i slična ekonomska pitanja. Baš poradi svega potonjega je potrebno, da se broj koza ne reducira naglo već postepeno.

Gosp. direktor ing. Grünwald obrazlaže, kako sa brojem koza direktno raste procenat krša u zemlji. Spominje neke krajeve u Lici. Gdje se drži više koza, ima i mnogo više krša. Jedino energičnim mjerama je moguće svesti broj koza na pravu mjeru. Sirotinjske koze ne želimo dirati. Njih zakon čl. 33. nije tangirao.

Gosp. ing. Prpić napominje kako je vrlo potrebno ograničiti držanje koza. Ne moguće je pošumljavanje, ako se ne reducira broj koza. Protiv propisa §33. nije se digla sirotinja, već oni, koji koze drže u većem broju t. j. oni, koji sa kozama spekuliraju.

Gosp. ing. Bogičević predlaže, ako se već želi promjeniti član 33., neka se u samom tekstu zakona doda, da se zabranjuje držanje koza u svrhu spekulacije.

Gosp. ing. Petrović razlaže, kako su u Južnoj Srbiji prilike drugačije nego u ostalim krajevima.

Nakon odulje debate po predmetu prihvaćaju se slijedeće rezolucije, koje se imaju poslati gosp. Ministru šuma.

1. PAŠA KOZA U ŠUMAMA.

Mišljenje, odasлано g. Ministru šuma sa sjednice Upravnog odbora Jug. šum. udruženja, održane na dan 23. i 24. novembra 1930.

Da razmotrimo pravu važnost paše koza u šumama te držanja koza kod nas, moramo promotriti s jedne strane uništavajuće djelovanje, koje koza vrši na šumi te s druge strane važnost, koju šuma ima po blagostanje jednoga kraja i narođa.

Istina jeste, da su koze za gdjekoji seljačku obitelj veoma važne. Za najsiroši mašnji sloj naroda je koza hranioc. Ona može da živi gotovo i na samome kamenu. Oko nje nema truda. Hrani se sama. Ne treba nikakove njege. Koza je najekstenzivnija forma stočarstva. Razmnaža se brzo i lahko.

Razmotrimo li ovako pitanje koza i paše koza u šumama, učinij će nam se, kao da je koza jedino sretno rješenje bijede u nekim našim krajevima. Kao da bi trebalo nastojati, da se koze što više razmnože. Ali nije tako. Koza je neprijatelj naroda i njegove budućnosti zato, jer je ona neprijatelj šumi. Gdje se slobodno drže koze, tamo ne može šuma da uzraste. Koza odgriza mladice, penje se i na veća stabalca, brsti do čega dostiže. Odgriza i koru. A kada kroz nizove godina uništi šumu, počinje da čupa i posljednju travku. Uništi i zadnje ostatke vegetacije.

Kamo sreće, da su sva naša krševita brda još pod šumom, kao što su nekada bila! Ne bi bilo toliko poplave, toliko bure, vremenskih nepogoda i t. d. Bilo bi mnogo više blagostanja u našim krajevima, koji su sada goli. Pri toj narodnoj nesreći, ogođivanju i osiromašivanju nekih naših krajeva igrale su koze neminovno vrlo veliku ulogu.

Koza i šuma su dvije znatne ekonomski oprečnosti. Koza daje na oko prvi manat prihode, ali s vremenom uništi sam produktivitet tla. Na prvi pogled kao da pomaže, a kad tamo odmaže sistematski i uništava blagostanje svoga kraja. Šuma naprotiv diže produktivnu snagu tla, čuva tlo od vjetrova, opuzina, poplava i t. d. svojim lišćem povećava produktivnu snagu tla polagano i konstantno. Ekonomski je koza na prvi pogled dobitak, dok je kroz dulji niz godina deficit. Šuma je obratno stvaraoc blagostanja. Polagano raste, ali u svakom pogledu djeluje pozitivno. Pa kada se šume njeguju i uzrastu, teku od njih znatni prihodi. Najbolje to vidimo na našem trgovackom bilansu. Polovina našeg izvoza u inozemstvo čini drvo. Svaki drugi tovarni vagon, što prelazi našu granicu, da ode u inozemstvo, natovaren je drvom ili kojim proizvodom šuma. Čitavi krajevi kod nas žive od rada u šumama.

Stari ljudi po krševitim i golinim našim krajevima često govore, kako je nekada bilo više blagostanja, kada je bilo više šuma. Priroda je bila obuzdanija. Elementarnih nepogoda nije toliko bilo. Bilo je više zarade, a i polja su bolje radala.

U našoj otadžbini imade oko 2 do 3 milijuna ha. golog tla i šikara, na kome bi jedino šume smjele da rastu, a nikako da pasu koze.

Pisac Unwin opisuje u knjizi *Goat grazing and forestry in Cyprus* (Paša koza i šumarstvo otoka Kipra), kako su koze upravo u stanju, da opustoše čitave krajeve. Navada primjere iz čitavoga svijeta. »Strašan dokaz škodljivosti paše koza je otok Sv. Helene. Otok je nekada bio pod gustom šumom. Godine 1502. bile su uvedene koze. Brzo su se razmnožile u velikoj mjeri. Godine 1710. bile su šume još prilično sklopljene, 1724. su dostigla stara stabla svoju granicu života, podmladak se nije mogao podići uslijed odgrizanja po kozama. Stara stabla su propadala uslijed starosti jedno za drugim. I tako je nestalo šume sasvim iznenada. Uslijed toga je došlo do znatnoga pogoršanja klime. Godine 1731. je bilo radi toga naredeno, da se sve slobodne koze postrijeljaju. Nažalost prekasno. Nestalo je šume 200 godina iza kako je uvedena koza.« Godine 1836. piše Darwin o istom otoku: »Sandy-Bay je sada toliko suh, da sam morao potražiti službene podatke o tomu, da uopće uzmognem vjerovati, da su tu nekada mogla rasti stabla.«

Nažalost slično stanje osiromašenja je nastupilo i u nekim našim krajevima.

Pred više od pola vijeka piše uvaženi naš književnik Bogoslav Šulek: »Koze su prave tarišume i svikoliki neprijatelji šuma ne nanose istima toliko štete koliko koze, jer one brstom uništite sve mladice, a kada pasu travu, ne odgrizaju je na vrhu, nego je do korijena odgrizu ili upravo iz zemlje isčupaju. Naravna je poslijedica toga, da

„takove šume moraju zakržljati, a zemlja mora ogoljeti. Koza je nalik dobročincu, koji dva puta više uzima nego daje i tako po malo pospješuje konačnu propast naroda.“

Jednako su štetnost paše koza u šumama, te neograničenog držanja koza, nagašavali svi naši stručni pisci.

Zakon o šumama od 21. XII. 1929. ostavio je mogućnost, da najsromičnije pučanstvo smije držati koze u ograničenom broju (čl. 33.). Te sirotinjske koze ne smatramo štetnim, jer su ograničenog broja. Štetnije su koze imućnijih seljaka, koje prave štete u velikom svom broju.

Naš seljak treba da prijede na intenzivnije stočarstvo, nego li što je držanje koza. Plemenitija stoka postati će mu i rentabilnija. Potonja doduše treba više nijeći i truda, nego li koze, ali bez truda ne ide, jer »na muci grozdovi vise«.

Iz sviju gore navedenih razloga smatramo, da propis § 33. zakona o šumama od 21. XII. 1929. nije odviše strog, jer je svakako potrebno ograničiti pašu koza u šumama kod nas i dozvoliti tu pašu samo najsromičnjima.

Smatramo, da bi bilo nepotrebno mijenjati slovo zakona po predmetu. Tim više, što je predmetni član 33. predvidio, da mogu opće upravne vlasti prvoga stepena dozviliti pojedinim porodicama ispašu koza u šumama u ograničenom broju, koji je potreban za izdržavanje porodice. Dakle opšta upravna vlast prvog stepena prosuduje onaj broj koza, koji je potreban za uzdržavanje porodice. U nekim krajevima, gdje je to potrebno, dozvoliti će dakle upravne vlasti same od sebe veći broj koza, dok će se u krajevima manje potrebe dozvoliti manji broj. Potreba pojedinih krajeva može se regulisati u vezi sa članom 33. zakona.

U službenom tumaču zakona o šumama (Dr. Balen, Dr. Sagadin: Zakon o šumama, izdanje Ministarstva šuma) na str. 60-toj se kaže: »Tendenca je zakonodavca, da se postepeno smanjuje broj kozjih grla svuda, gdje je danas još dopušteno njihovo puštanje na pašu, a da se ne dopusti, gdje ni dosada nije bilo potrebno.«

Isto tako Pravilnik Ministarstva šuma o puštanju koza u šume čl. 2. kaže: Opšta upravna vlast će ustanoviti:

»Najveći broj koza, što ga pojedina porodica sme da ima obzirom na davanje mlijeka za olašanje prehrane članova porodice.«

Zakon o šumama predviđao je dakle dovoljno mogućnosti za držanje koza i ispašu koza u šumama.

Ne smatramo potrebnim, da se mijenja slovo zakona, kad je u zakonu predviđeno rješenje pitanja tako, da se postepenim ograničavanjem broja koza može taj broj svesti na racionalnu mjeru. To postepeno reduciranje ne mora se nikako naglo provesti, već polagano. Narod će s vremenom sam uvidjeti, da je § 33. Zakona o šumama izrađen samo u njegovom sopstvenom interesu t. j. u interesu blagostanja narodne budućnosti.

Po § 93. Zakona o šumama od 21. XII. 1929. imperativno se odreduje, da se naš krš ima zašumiti u roku od 50 godina. To je nemoguće provesti, ako se dozvoli ispašu koza u šumama, odnosno ne ograniči broj koza.

Mogu se postepeno smanjiti i ograničiti površine za ispašu koza, a onda će se time eo ipso smanjiti i broj koza.

Uvjereni smo, da narodna sirotinja nije prigovarala članu 33. Zakona od 21. XII. 1929. Prigovarali su oni, koji drže i uzgajaju koze u spekulativne svrhe, jer oni su tim članom zapravo jedino tangirani. Sirotinju zakon nije dirao, jer joj je ostavio mogućnost držanja koza.

Ako sadanje ekonomске prilike posebno imperativno traže za pojedini kraj (Južna Srbija), da se drže koze u većem broju, neka se za taj kraj pravilnikom učini izuzetak.

2. ODLAGANJE NAPLATA ŠUMSKIH KAZNI I ODŠTETA PO ZAKONU O ŠUMAMA OD 21. XII. 1929.

Mišljenje, odasлано г. Министру шума са сједнице Управног оdbора Jug. шум. удružења, одржане на дан 23. и 24. новембра 1930.

Kažnjavanje je најстроže за краду ван шуме, за краду на пољу, у врту, по кућама и т. д. Крадљивач се каžњава по закону, али још виše и теже га каžњава људско друштво, које га презре и изопчи из своје средине. Тако је са крадом ван шуме.

Краду у шуми напротив наши селјаци сматрају као нешто скроз природна и разумљива. Наши народ (осим у Словеначкој) не сматра ту врсту краде у опште крадом. Многи селјак је дапаће поносан, када му успије безправна сјећа у шуми. То једнако vrijedi за imućnijeg seljaka, као и за siromašnjeg.

Po selima нашih šumovitih krajeva ima osim тога ljudi, који су си изградили читаво подuzeće из безправне goroseče. Краду шуму па је онда preprodaju trgovcima за неизнатне свете.

Štete у шумама zbijavaju se u glavnom iz dva razna motiva:

1. Seljak pravi štetu iz властите потребе grude i goriva.
2. Seljak pravi štetu u svrhu preprodavanja t. j. u svrhu nelegalne trgovine.

Neka нам буде слободно, да се детаљније pozabavimo razmatranjem горе наведених motiva šumskih šteta.

ad 1) Promotrimo li живот нашега seljaka, видјети ћемо, да народ троши drveta неколико puta више, negoli што iznosi faktična, racionalna potreba. Drvo, koje bi сe могло prodati у inozemstvo као prvorazredna grada, често odilazi у пећи seljačkih kuća. To je очito ekonomski gubitak. U mnogim selima nema štednjaka по кућама. Vatra se loži kroz dan i ноћ na otvorenom ognjištu. Otvorena ognjišta potrebuju za cca 300% више goriva od štednjaka. Ne loži se prosušeno drvo, већ drvo svježe i vlažno. Uslijed тога se opet троши за којих 30% више него ли би било racionalno od potrebe.

Golemi dijelovi наших шума neracionalno i nepotrebno odlaze на тaj начин у vazduh. Odlazi neracionalno ono, што је шума толиком ustrajnošću stvarala kroz vijekove.

Jedan od razloga prevelike trošnje drveta sa strane нашега seljaka је и непросвећеност. Prosvjećivanjem, школом, upućivanjem i direktnim saobraćajem са seljaštвом moći će se mnogo popraviti. Šumarsko osoblje nastoji, да учини у tome pogledу sve што је могуће. Ali ipak. Seljak je konzervativan. Како су radili njegovi roditelji, tako radi и он. Put prosvjete neophodno je potreban, ali je dugotrajan, mukotrapan i spor. Često i bezuspješan. Najbolja racionalizacija потрошње код нашега seljaka ће се постиći strogim kažnjavanjem bezpravne goroseče i utjerivanjem globa.

Ono drvo, које је seljaku потребно за njegov racionalni потрошак, то drvo он у већини slučajeva dobiva било као оваљеник земљишне zajednice, имовне општине, или пако добива по праву servituta из državnih шума. Ono, што се покраје preko тога у шумама, треба kažnjavati strogo i pravedno. Та ће нам strogost sačuvati шуме и spasiti нашој narodnoj ekonomiji mnoge kapitale.

Seljak treba да увиди, да и у шуми vrijedi право власništva као и svagdje drugdje. I шума је капитал као и сваки други капитал. Mentalitet народа према кради у шуми треба да се promijeni. Napose за državne шуме не smije vižiti ono, да су one svačije i ničije. Strogim zakonskim propisima је то могуће постиći.

Naravno, seljak treba да има могућности, да си уzmogne legalnim путем набавити, t. j. kupiti у шумама ono, што му eventualno neophodno treba. Uprošćivanjem administracije se то lahko може proveсти.

ad 2) Krada se izvršuje u svrhu preprodaje. Štetočinja proda ukradeno drvo obično potajno trgovčiću uz neznatan novac. Kroz njegove ruke taj novac kako dolazi tako i prolazi. Samome seljaku redovno ne donosi sreće ni blagostanja u nijednom pogledu. Novac se potroši u birtiji. Ovakav novac rada samo porokama i gubitcima kako moralnim tako i fizičkim.

Potonjoj goroseči valja najenergičnije stati na kraj. To je moguće jedino strogim zakonskim propisima i neposrednim kažnjavanjem i izvršivanjem kazni i utjerivanjem globi. Odlaganje kazni djeluje vrlo štetno. Štetočinjac se osjeća sigurniji i potaknut je na dalje krade.

Naše šume su stradale znatno uslijed rata. Sjeklo i haralo se nemilice. Još više su stradale poslije rata. Deset godina stranačkih borbi iscrplo ih je znatno. Svaka stranka je nastojala, da narodu što više popušta, dajući mu koncesije u šumama. Narod se je u mentalitetu prema šumi sve više iskvario, kao da je šuma svačija i ničija. Protivu najezди naroda na šume jedva su se mogli boriti šumari i šumarsko osoblje. Rezultatiralo je to sa hiljadu tužbi kod sudova. Ali sve to nije mnogo koristilo, jer su se kazne i odštete odlagale i opaštale.

Energičnim zakonskim propisima i izvršivanjem tih propisa moguće je spasiti šume od daljnje neracionalnosti. Stoga razloga je Jugoslovensko šumarsko udruženje pozdravilo Zakon o šumama od 21. XII. 1929. i njegoove stroge propise u kažnjavanju bespravne goroseče.

Zakon je u kratko vrijeme, otkako je stupio na snagu, pokazao u pojedinim područjima vrlo dobre rezultate baš zbog svojih strogih propisa. Još se nije niti zapravo počeo primjenjivati, a već je broj šumskih šteta znatno spao.

IV. Pravilnik za stipendije dvojici studenata šumarstva.

Tajnik predlaže tekst pravilnika. Po tome tekstu bi bilo predviđeno, da se svake godine u budžetu osigura izvjesna svota za stipendije. Dijelile bi se dvije stipendije. Jedna za slušača šumarstva na zagrebačkom fakultetu, a druga na beogradskom. Pravo na stipendiju bi imala samo šumarska djeca. Pravo natjecanja imali bi slušači tek nakon položenog I. drž. ispita uz iznimku onih, kojima otac više ne živi. Potonji bi se već sa maturom mogli natjecati za stipendiju.

Razvija se debata.

Gosp. ing. M a n o j l o v ić B.: Kada bi podjelivali stipendije po predlogu tajništva, moglo bi se desiti, da isškolamo kojeg našeg pitomca i dovedemo ga kažimo do treće godine studija. Uzmimo da u budžetu za daljnju godinu više ne možemo osigurati potrebnu svotu. Šta će biti s tim našim stipendistom? Morati će da napusti studij. Ako već zovemo te potpore stipendijom, preuzimamo na sebe moralnu dužnost, da naše kandidate isškolamo do kraja, ako su valjani i dobri daci.

Gosp. ing. B o g i č e v ić predlaže, da se uopće ne upotrijebi izraz stipendija, već neka se to nazove potporom.

Gosp. predsjednik M. Ćirković razlaže, kako bi bilo dobro da se može osnovati fond, iz kojega bi se plaćale stipendije. Kada bi fond bio toliko velik, da bi se iz kamata mogle davati trajno stipendije. Zato bi ali trebala znatna svota. Nama je skupština u Ljubljani stavila u budžet izvjesnu svotu za stipendije u sljedećoj godini (2 stipendije po 800 Din mjesечно). Mi moramo zaključak skupštine izvršiti i te stipendije podijeliti.

Tajnik N. Neidhardt razlaže, kako leži poteškoća i u tome, što se budžetna godina Udruženja ne poklapa sa školskom godinom. Školska godina počinje u oktobru mjesecu, a budžetska tek u januaru. Ako stipendiju dijelimo počevši od januara mjeseca, nismo pomogli mnogo, jer škola počinje 1. oktobra. Studenat kada je došao do januara, pa mu se za preostali dio školske godine dade stipendij, dolazi mu to kao

nešto, čime nije računao već unaprijed. Još je gore, ako stipendij stane u decembru t. j. usred školske godine. Stoga predlažem, da se svota koja je stavljena u budžet za g. 1931. odredi za školsku godinu 1931/32. te da se stvori kao neki fond ili depozit u koji bi ulazile svote odredene u budžetu Udruženja za stipendije. Iz toga fonda (depozita), da se plaćaju potpore, odnosno stipendije kroz čitavu školsku godinu.

Zaključuje se slijedeće:

1. Svote odredene u budžetu za 1931. god. podijeliti će se u školskoj godini 1931/32.

2. Tajništvo će spremiti pravilnik za stipendije, koji će se predložiti narednoj skupštini.

3. Po pravilniku neka se predvidi depozit ili fond za stipendije.

U taj depozit bi ulazile: a) Svote odredene za stipendije u budžetu Udruženja; b) svote, koje su gg. članovi plaćali dosada kao dobrovoljne potpore za studente; c) predviđjeti će se u budžetu potpore za 10 ili 12 mjeseci, a podijeliti će se samo za 9 mjeseci školske godine. Svote za ostala 1 do 3 mjeseca će ulaziti u depozit (fond) za stipendije. d) U depozit (fond) bi ulazile i svote, koje će uplaćivati kao dobrovotori oni, koji su se o njegovom trošku školali kao i dobrovoljni prilozi ostalih članova.

4. Stipendije bi se plaćale iz depozita, koji bi se vremenom pretvorio u fond.

V. Svetosavske nagrade dvojici studenata šumarstva.

Tajništvo predlaže, da se raspiše natječaj za svetosavske nagrade. Nagraditi će se dvojica studenata svaki sa 1000 dinara. Jedan na Šum. fakultetu u Zagrebu, drugi u Beogradu. Rok do Sv. Save u 1931. god. je odviše kratak. Dači treba da imadu vremena, da uzmognu ozbiljnije obraditi koju temu. To je moguće, ako imadu i preko praznika vremena da rade na tematu. Najzgodnije bi bilo, da se teme raspišu već recimo u aprilu ili maju mjesecu putem Šum. Lista, a radnje neka se uručuju početkom decembra. Tako bi studenti imali dovoljno vremena, da se ozbiljnije pozabave sa stvarima, da donesu nešto zrelijega, što bi se eventualno moglo štampati i u Šum. Listu.

Svrha tih nagrada jeste, da se studenti zainteresiraju. Kada si slučač šumarstva izabere još kao student kakvu temu, pa je obradi, on će se s tom temom odnosno predmetom i kasnije u životu uvijek rado baviti.

Predlažem slijedeće teme:

1. Šumarstvo u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti nacionalne ekonomije. (Šumarstvo u narodno-ekonomskom životu sadašnjosti igra vidnu ulogu. Prikažite razvoj važnosti šumarstva. Nekada se sa šumama nije ekonomisalo. Ekonomisalo se je samo sa skoncentrisanijim vrijednostima. Dačas je drugačije. Intenzitet ekonomski postaje svakim danom sve veći. Dočarajte sliku toga ekonomisanja sa šumama u narodnoj ekonomiji budućnosti.)

2. Industrija papira i šumarstvo. (U čemu sastoji industrija papira. Šta je sve potrebno za njen prosperitet. Kakove izglede ta industrija ima u Jugoslaviji. Njene veze sa šumom i šumarstvom.)

3. Šumarski List od 1876. do 1930. godine u svjetlu statistike. (Prikažite razvoj Šum. Lista. Grafički se na pr. dade prikazati, koliko su pojedina godišta imala stranica. Tko su bili urednici. Koliko je stranica svega štampano, koliko članaka, kako se članci raspodijeljuju prema strukama, kakva pitanja su najviše obrađivana i t. d. Članci studenata šumarstva u Listu i t. d.)

4. Djelokrug i rad sreskih šumarskih referenata kod upravnih vlasti I. stepena.

5. Šume i imena mjesta i gora. (Mnoga mjesta, sela i gradovi kod nas imadu imena prema kojoj vrsti drveta ili kojoj biljci u šumi, na pr. Jasenak, Drvar, Kostanjevica, Dubica, Jagodina i t. d. i t. d. Naći ćete takovih imena dosta u kakovom

tačnom popisu mjesta. Sačinite si jednu ili više karata, u koje urašite konture Jugoslavije i unesite u takovu kartu sva mjesta, kojima im je potječe od šume. Razmatrajte dobivene rezultate i t. d.)

6. Zar drveni ugljen umjesto benzina za pogon motornih vozila? (U francuskoj ili talijanskoj literaturi prošlih godina naći ćete dovoljno podataka za to pitanje. Revue des eaux et forets, L. Alpe. Pitanje je za našu zemlju također od eminentne važnosti. Mi nemamo nalazišta nafte, ali imademo šuma.)

7. Strojevi za računanje. (Sistemi tih strojevi, upotreba, prednosti, njihova važnost po razvoj današnjeg privrednog života i nauke.)

Gosp. predsjednik M. Ćirković prigovara temama, da su djelomično odviše teške, a djelomično nisu posve šumarske.

Tajnik izlaže, kako se Svetosavske nagrade Njegovom Veličanstvu Kralja dijele na fakultetu u Beogradu i Zagrebu. Za potonje nagrade raspisuju teme gg. profesori šumarstva. To su većinom posve stručne teme. Ne bi dakle smetalo, što neke od gore predloženih tema nisu strogo stručne.

Prima se predlog tajništva sa napomenom, da se tajništvo još sporazumi o predloženim, kao eventualno i o dalnjim temama, sa kojim profesorom šumarstva.

V. Predlog gosp. Bracanovića, da se omogući nekim članovima, koji su sada u državnoj službi u III. kategoriji, da mogu polagati ispit za II. kategoriju, ako imaju 4 razreda srednje te nižu šumarsku školu i ako su u državnoj službi dobro ocijenjeni. Time bi dobili i formalno pravo za samostalno vodenje šum. gospodarstva.

Zaključuje se slijedeće:

Zakon o činovnicima glava II. član 6 kaže, da se za II. kategoriju traži puna srednjoškolska spremna ili srednja stručna škola sa propisanim završnim ispitom. Očito je poradi ovog pozitivnog zakonskog propisa stavljen i u Pravilnik za polaganje drž. šum. praktičnog ispita II. kat. isti zahtjev. Taj pozitivan zakonski propis mogao bi se promijeniti jedino zakonom a nikako ne uredbom, kako gosp. predlagač predlaže. Zakon o šumama propisao je, da se u budućnosti traži za samostalno vodenje šum. gospodarstva potpuna fakultetska spremna (član 132). U duhu potonjeg propisa također ne bi bilo, kada bi Udruženje predlagalo poseban zakon za prelaz šum. činovnika iz III. u II. kategoriju.

VI. Tajnik čita predloge gosp. ing. Miklaua.

1. O reorganizaciji budućih skupština. Neka se na skupština više pažnje posveti predavanjima i referatima. Struka neka dođe više do izražaja. Formalnosti neka se skrate.

Zaključuje se da tajništvo izradi program za skupštine, o kome će se debatirati na slijedećoj sjednici.

2. O kakovoj stručnoj ekskurziji u tu- ili inozemstvo, koju neka organizira Udruženje.

Gosp. predsjednik M. Ćirković razlaže, kako je predložio na ovogodišnjoj skupštini, da se slijedeće godine glavna skupština održi eventualno u Českoslovačkoj. Dopisivao se je sa Čehoslovacima o tome predmetu. Oni će održati u 1931. godini svoj kongres u Šleskoj. Za nas to ne bi bilo toliko od interesa. Ali u god. 1932. bi mi mogli održati našu glavnu skupštinu u Subotici ili Novom Sadu, pa bi se tom prilikom mogla jedna ekskurzija organizirati u Českoslovačku. Čehoslovaci su izvjestili, da bi bolje bilo, da dodemo u godini 1932., kada će biti i svesokolski slet u Pragu.

Zaključuje se pokušati u god. 1931. organizirati jednu stručnu ekskurziju unutar Jugoslavije.

Čudi način:
Oskar Piškorić

Tajništvo neka se informiše i zamoli Šipadovo poduzeće, da li bi se mogla udesiti ekskurzija kroz to poduzeće. Eventualno od Prijedora do Jajca. Preko Šumarskog Lista neka se pozovu članovi, da se javе, koji bi željeli sudjelovati. Ako ih se javi dovoljan broj, održala bi se ekskurzija u proljeće.

VII. Prihvata novih članova.

Primaju se za redovite članove:

vulov
Ing. Jakovljev Leonid, šum. inžinjer, Devđelija; Ing. Novović Marko, šum. inžinjer, Batina-Baranja; Ing. Hubert Madaraca, šum. inžinjer asist., Han-Kumpanija; Ing. Edo Solić, šum. inžinjer, Ogulin; Ing. Turk Zdravko, šum. inžinjer, Novi-Prezid; Ing. Ivan Juwan, šum. inžinjer, Bohinjska Bistrica; Ing. Kutleša Stjepan, šum. inž. asist., Kotor-Varoš; Ing. Knez Antun, šum. inžinjer asist., Nova Gradiška; Ing. Huša Jaroslav, šum. inž., Apatin; Ing. Marjanović Dragutin, šum. inž. asist., Zagreb.

Za članove pomagače:

Gajić Nikola, stud. forest, Zagreb; Rudeš Kamilo, stud. forest, Mostar; Zaluški Josip, stud. forest, Zagreb; Milinković Ivan, stud. forest, Zagreb; Briner Milan, stud. forest, Zagreb; Žukina Ivan, stud. forest, Zagreb; Sušković Viktor, stud. forest, Zagreb.

Istupili: Hanzlovske Venceslav, kr. gozdar, Mrzli Studenec; Presel Viktor, okrajni gozdar, Kamnik; Presel Ivan, viši gozdni svetnik, Ljubljana; Havranek Josip, nadšumar, Daruvar.

Umrli: Havasz Jozef, šum. nadsavjetnik, Budapest; Brausil Makso, šum. nadsavjetnik, Zagreb; Matić Jovan, šum. nadsavjetnik, Beograd.

EVENTUALIJA.

VIII. Osnivanje Podružnice Jugoslovenskog šumarskog udruženja u Beogradu.

Tajnik čita slijedeći dopis od 15. XI. 1930. privremene uprave Beogradske podružnice J. Š. U.:

»Upravi Jugoslovenskog šumarskog udruženja, Zagreb.

Da bi rad našeg Udruženja pokazao što bolje rezultate pojavila se je želja kod mnogih članova da se u Beogradu osnuje Podružnica Jug. šum. udruženja za teritoriju koja gravitira Beogradu. Za osnivanje Podružnice javili su se 75 članova Udruženja.

Radi toga, a u saglasnosti sa čl. 26. pravila udruženja održan je 9. o. mj. u Beogradu sastanak 20 članova, koji su odlučili:

1. da se osnuje Podružnica sa nazivom »Beogradska podružnica Jugoslovenskog šumarskog udruženja»;

2. da se izabere privremena uprava koja će spremiti pravila Podružnice i sazvati skupštinu u toku mjeseca decembra tek. god. da pravila pretrese i odobri.

U Upravnim odbor su izabrani:

za predsjednika g. Jovan Jekić

„ potpredsjednika g. ing. Đura Janković

„ članove: gg. inž. Vojko Koprivnik, inž. Slobodan Baranac, inž. Ivan Frković, inž. Petar Ostojić, inž. Ljuba Marković i inž. Nenad Nikolić.

Za članove redakcionog odbora su izabrani: gg. prof. Dr. Đoka Jovanović, prof. Dr. Pera Đorđević, prof. Dr. Milan Marinović, Dr. Žarko Miletić i g. inž. Milan Manojlović.

Privremenoj upravi podružnice čast je o ovome izvijestiti upravu radi znanja.«

Pošto je gornji dopis pročitan, uzima riječ tajnik Nikola Neidhardt:

Gospodo! Dozvolite, da izrečem iskreno i otvoreno svoje mišljenje prilikom dopisa o osnivanju »Beogradske Podružnice J. Š. U.«. Prema tome dopisu osnovala bi se podružnica za teritoriju, koja gravitira Beogradu.

Što znači teritorija koja gravitira prema Beogradu? Čitava država gravitira prema Beogradu. Nezgodno bi bilo osnivati Podružnicu za čitavu državu. To onda više ne bi bila podružnica. Stoga predlažem:

1.) Da se zamoli privremeni odbor podružnice, da tačno definira teritorij, za koji se osniva podružnica.

Po mome mišljenju bi bilo najbolje, da se podružnice, ako se već uopće osnivaju, osnivaju prema banovinama.

Misao stvaranja podružnica po banovinama, a ne ovako općenito »po područjima gravitacije« suzdržala bi nas od eventualnog jednog budućeg zla. Ako ne stvorimo mogućnost osnivanja podružnica po banovinama, stvorili smo eventualno drugu mogućnost — mogućnost plemenskih podružnica. A to a priori ne bi bilo dobro. Imamo podružnicu u Ljubljani, imati ćemo podružnicu za »teritorij koji gravitira prema Beogradu«, uvjeren sam, da će se htjeti onda osnovati i podružnica u Zagrebu.

Po mome shvatanju je pitanje od znatne važnosti po naše Udruženje. Od tolike važnosti, da bi bilo dobro, kada bi se raspravilo ne samo pred forumom od 20 članova, već pred forumom sviju članova Udruženja t. j. pred glavnim skupštinom. Slobodan sam stoga predložiti:

2.) Da se zamole gg. oko osnivanja podružnice u Beogradu, da to osnivanje odlože do naredne glavne skupštine Udruženja. Na toj narednoj skupštini da se donese zaključak o osnivanju podružnica prema banovinama.

Daljnje važno pitanje jeste: da li podružnica imade pravo donositi, odašiljati i predlagati rezolucije bez centralne, direktno na Ministarstva, korporacije i lica van društva i t. d.

Po mome mišljenju bi svi važni predmeti morali prolaziti centralu t. j. Upravni odbor Udruženja. Gospodo, smatram vanredno važnim to razgraničenje između centralne i podružnica. Linija kompetence treba da bude povučena posve jasno, da se one moguće svi eventualni nesporazumci.

Riječ uzima gosp. ing. Rohr. Gospoda su nas stavila pred gotov čin. Mi treba da radimo po pravilima. Slaže se s time, da je najbolji princip, da svaka banovina imade svoju podružnicu. Banovine su ekonomski cjeline. Pravila su donešena prije zakona o podjeli države na banovine. Mi bì morali saglasiti naša pravila sa podjelom države.

G. predsjednik M. Ćirković predlaže da se postupi po Pravilima.

Član 26. pravila kaže: »Članovi Udruženja sa teritorija jednog ili više susjednih srezova, mogu osnovati podružnicu, ako se većina članova Udruženja u tim srezovima za to izjaví.«

Zaključuje se postupiti po Pravilima i zamoliti privremeni odbor oko osnivanja podružnice u Beogradu:

1.) da pošalje Upravi popis srezova, koji čine teritorij, za koji se želi osnovati podružnica;

2.) da pošalje poimence dokaze o tome, da su se većina članova u svakom od tih pojedinih srezova izjavila za osnivanje podružnice.

G. ing. Miodragović razlaže, kako bi bilo dobro, da javimo gg. oko osnivanja podružnice i naše mišljenje u opće o osnivanju podružnica.

Sva prisutna gg. se izjavljuju, da je princip osnivanja podružnica po banovinama jedino ispravan. Svaka banovina neka ima mogućnost svoje podružnice.

Jednoglasno se zaključuje zamoliti gg. oko osnivanja podružnice u Beogradu, da odlože to osnivanje do naredne glavne skupštine Udruženja. Upravni odbor će za tu skupštinu spremiti predlog o osnivanju podružnica po banovinama, a u saglasnosti sa zakonom o podjeli države na banovine.

IX. Tainik izvještava kako je gosp. prof. ing. Kauders darovao za studente Din. 500.— t. j. namijenio je u tu svrhu nagradu, koja mu je bila podijeljena za

izložene fotografije na izložbi u Ljubljani. Tajništvo se je na plemenitom daru najlepše zahvalilo. Ova svota će biti po želji darovatelja po pola doznačena dekanatu šum. fakulteta u Zagrebu, te šum. fakultetu u Beogradu, sa molbom, da se dodijeli svagdje po jednom siromašnom a valjanom studentu šumarstva.

X. Tajnik izvještava, kako je stanje Kerešenjeve zaklade srazmjerne slabo. Po propisu zaklade smiju se svake godine izdati samo kamati zaklade. Potonji su upravo neznatni. Glavnica Zaklade iznosi nešto preko 8.000 Dinara. Mi bi morali nastojati, da zakladu nekako povećamo. Naši članovi su nekada bili svi članovi zaklade. Članom zaklade se je postajalo uplatom od 5 forinti jednom za svagda. To bi recimo odgovaralo iznosu od 100 Dinara.

Zaključuje se, da se za Glavnu skupštinu spremi predlog o zakladi. Osim toga, da se pošalje članovima raspis za dobrovoljne priloge. U tome raspisu neka se spomene, da će Uprava predložiti skupštini, da svi oni, koji uplate po 100 Dinara (bilo sada bilo kasnije) postaju članom zaklade. Poslije smrti takovog člana imade udovica pravo na potporu iz kamata zaklade. Svaki član Udruženja trebao bi da bude članom zaklade. Time bi se zaklada podigla i oživila.

XI. Pisanje gosp. M. u nekoliko prošlih brojeva Narodne Šume.

Tajnik razlaže, kako neki gospodin M. stalno u Narodnoj Šumi spominje ovo naše Udruženje. Stalno se spotiče o Udruženje. Stavlja predloge o ovome i onome, predbacuje ovo i ono. Na ovakovo pisanje bilo je svakako potrebno reagovati. Radilo se samo o tome, da li da se reaguje javno, ili da se privatno piše. Smatrao sam podesnijim, da se privatno piše jedno pismo g. uredniku Narodne Šume. To pismo je odasлано 21. X. 1930. i glasilo je:

»Poštovani gospodine uredniče!

U nekoliko poslednjih brojeva Vašeg cij. lista (na pr. brojevi 32, 35, 36, 42 iz 1930.) iznose se predlozi, da bi J. Š. U. trebalo poduzeti izvjesne akcije. Članak u broju 36/30 potpisani je sa »jedan član Udruženja«.

Kako se pisac navedenih članaka nije potpisao svojim imenom, ne možemo se na njega direktno da obratimo. Stoga molimo Vas, gospodine uredniče, da biste g. piscu tih članaka iskazali slijedeće:

Naši članovi bi trebali znati, kako se stavljuju predlozi na Udruženje. Stavljanje predloga obavlja se pismeno na Upravu, a nikako ne nepotpisano i preko javnosti.

Gospodin pisac, očito potaknut time, što mu Udruženje dosada nije odgovorilo, u broju 42. Vašeg lista piše: »J. Š. U., koje kako vidimo, nema vremena ni smisla za rešavanje ovako komplikovanih pitanja.«

Zar može ovako pisati jedan član Udruženja? Zar to nije kvarenje ugleda Udruženja i struke? U nijednoj drugoj stručnoj organizaciji članovi ne pišu ovako u nestručnoj javnosti. Lječničke, inžinjerske i slične korporacije — svi oni drže i znaju da drže svoj ugled na visini. Čemu smo mi šumari drugačiji?

Gornjim nismo htjeli kazati, da Vaš cij. list nije stručan časopis. Njega čitaju stručnjaci šumari, ali ga čitaju u znatnoj mjeri i industrijalci i trgovci, kao i njihovi namještenici.

Pošto ne želimo polemike, nismo se pozvali na Vas, gospodine uredniče, da donesete po Zakonu o Štampi ispravak u Vašem cij. listu. Uvjereni smo, da je onaj izraz »J. Š. U. nema smisla« u prošlom broju Narodne šume valjda izmakao piscu, a i Vi ste ga po svoj prilici kao urednik pregledali.

Uvjereni smo, da se to u buduće neće dogadati, već da će pisac navedenih članaka imati više pažnje prema svome Udruženju.«

Sjednica odobrava, da je pismo odasлано. Nada se, da će gosp. M. shvatiti člansku dužnost u buduće prema svome Udruženju.

XII. Tajnik čita dopis gosp. Slavoljuba Ilića, u kome se žali na zaključak odbora od 6. septembra u Ljubljani.

Zaključuje se uputiti gosp. žalitelja na član 12. Pravila, poslijednja alineja, po kojem imade pravo priziva na glavnu skupštinu.

POZIV GG. ČLANOVIMA.

Molimo gg. članove Jugoslovenskog šumarskog udruženja, da uplate članarinu za god. 1931., u koju svrhu prilažemo ček poštanske štedionice.

Prema pravilima Udruženja ima se članarina podmiriti najkasnije do konca prve četvrti svake godine.

Na žalost moramo konstatovati, da mnogi članovi ne plaćaju redovito svoju članarinu, što je na uštrb društva.

Udruženje imade također svojih obaveza, pa apeliramo na svu gg. članove, da udovolje pravodobno svojoj dužnosti.

Članarina iznosi za redovite članove Din. 100.— godišnje, dok za studente iznosi Din. 50.—. Upisnina jednom za svagda Din. 20.—. Članovi dobivaju list besplatno.

Preplata za Šumarski List iznosi također Din. 100.—.

Dopise valja slati na Upravu Jugoslovenskog šumarskog udruženja, Zagreb Vukotinovićeva ul. 2.

Konačno molimo, da nam članovi uvijek jave i promjenu svoga sjedišta, jer se mnogi listovi vraćaju sa oznakom »otputovao« ili »naslovnik nepoznat«, pa stoga članovi vlastitom krivnjom mnogo puta ne dobiju list.

UPRAVA.

УПЛАТА ЧЛНАРИНЕ У МЈЕСЕЦУ НОВЕМБРУ 1930. ГОДИНЕ.

Уплата редовитих чланова: Антохин Павле, Алексићац Дин 110.— за год. 1930. и упис; Аидерка Јулио Винковци Дин 100.— за год. 1930.; Амбринац Јосип, Соколовац Дин 160.— за год. 1929. и 1930.; Бурник Рафајел, Кочевје Дин 150.— за год. 1928. и 1929.; Бутлер-Маскен Алфред, Нишће Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Баличевић Анте, Карловач Дин 100.— за год. 1930.; Брајић Фердо, Рајин Дин 100.— за год. 1930.; Браљинац Михајло, Краљево Дин 100.— за год. 1930.; Ђон Вјекослав, Бања Лука Дин 100.— за г. 1930.; Дивјак Манојло, Београд Дин 100.— за г. 1930. II. полт. и 1931. I. полт.; Ђорђић Душан, Београд Дин 100.— за год. 1930.; Филиповић Славко Дин 100.— за год. 1930.; Др. Градојевић Михајло, Београд Дин 100.— за год. 1930.; Хуша Јарослав, Апатин Дин 120.— за г. 1930. и упис; Хавличек Александер, Затреб Дин 100.— за год. 1930.; Ивић Фрањо, Вараждин Дин 50.— за I. полт. 1930.; Јуваи Иван, Боч. Бистрица Дин 100.— за год. 1930.; Јаворник Јосип, Жална Дин 100.— за год. 1930.; Јаворник Станко, Жална Дин 100.— за год. 1930.; Јербић Иван, Загреб Дин 100.— за год. 1930.; Јовановић Славко, Биље Дарда Дин 100.— за год. 1930.; Јекић Мирослав, Нови-Винодол Дин 100.— за год. 1930.; Јербић Здравко, Нова Градишча Дин 100.— за год. 1930.; Јеленић Иво, Плашки Дин 100.— за г. 1930.; Крстић Орестије, Тетово Дин 100.— за год. 1930.; Конправник Војко, Београд Дин 100.— за год. 1930.; Калан Франц, Шкофја Лока Дин 100.— за год. 1930.; Кангрга Ђуро, Оточац Дин 100.— за год. 1930.; Ковачевић Борислав, Мркоњац Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Келез Марин, Мостар Дин 100.— за год. 1930.; Косић Александер, Београд Дин 100.— за год. 1930.; Кнежевић Мијутин, Загреб Дин 100.— за год. 1930.; Каноти Стјепан, Иванец Дин 100.— за год. 1930.; Кое Вељимир, Оштрел Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Кохут Ладислав, Севь Дин 100.— за год. 1930.; Кутлеша Стјепан, Котор-Варош Дин 125.— за год. 1930. и упис; Лах Радо, Љубљана Дин 100.— за год. 1930.; Ленарчић Милан, Љубљана Дин 200.— за г. 1930. и 1931.; Ленчар Илија, Загреб Дин 100.— за год. 1930.; Ленарчић Јосип, Врхника Дин 100.— за год. 1930.; Др. Лукман Фрањо, Љубљана Дин 100.— за год. 1930.; Левичин Јосип, Љубљана Дин 100.— за год. 1930.; Лазић Недељко, Вине-

✓/06

град Дин 100.— за год. 1930.; Лампе Франц, Ниш Дин 100.— за год. 1930.; Марковић Михајло, Београд Дин 100.— за год. 1930.; Мрвоић Владимира, Гомирје Дин 100.— за год. 1930.; Метлаш Јован, Нови Сад Дин 100.— за год. 1930.; Матизовић Драгутин, Загреб Дин 100.— за год. 1930.; Милица Ђуро, Бачка Паланка Дин 100.— за год. 1930.; Мадараца Хуберт, Хан-Кумпанија Дин 120.— за год. 1930. и унис; Малчић Ватрослав, Јевсковица Дин 100.— за год. 1930.; Милошевић Т. Драгољуб, Београд Дин 100.— за год. 1930.; Манојловић Петар, Сарајево Дин 100.— за год. 1930.; Марковић Иван, Гарешница Дин 100.— за год. 1930.; Мочник Игњациј, Мљет. Језеро Дин 100.— за год. 1930.; Марковић Недељко, Лесковац Дин 100.— за год. 1930.; Мук Валтер, Оточац Дин 30.— за год. 1930.; Мургич Иван, Винковци Дин 100.— за год. 1930.; Мајнарић М., Равна Гора Дин 100.— за год. 1930.; Муждека Дамјан, Винковци Дин 100.— за год. 1930.; Николић Борислав, Београд Дин 100.— за год. 1930.; Новковић Душан, Сарајево Дин 50.— за II. полг. 1930.; Новаковић Светозар, Охрид Дин 100.— за год. 1929.; Недок Чедомир, Београд Дин 100.— за год. 1930.; Недимовић Светозар, Дрвар Дин 100.— за год. 1930.; Најгебауер Емануел, Подгорска Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Нешковић Милош, Скопље Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Немец Драгутин, Красно Дин 100.— за год. 1930.; Недељковић Петар, Бољевац Дин 100.— за год. 1930.; Др. Облак Јосип, Јубљана Дин 100.— за год. 1930.; Ем Ханс, Београд Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Пахерник Фрањо, Вухред Дин 100.— за год. 1930.; Посек Франц, Јубљана Дин 100.— за год. 1930.; Поповић Никола, Делиблато Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Плеша Винко, Костајница Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Полак Велимир, Јасеновац Дин 100.— за год. 1930.; Петровић Бранко, Банат-Карловач Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Пероковић Иво, Чабар Дин 100.— за год. 1930.; Протохлитов Никола, Белишће Дин 100.— за год. 1930.; Ресман Винко, Радовљица Дин 100.— за год. 1930.; Ранитовић Светозар, Београд Дин 100.— за год. 1930.; Радошевић Вјенчеслав, Оточац Дин 100.— за год. 1930.; Ротер Иван, Клоштар Иванић Дин 100.— за год. 1930.; Рус Алојзиј, Блед Дин 100.— за год. 1930.; Радонић Васа, Анатији Дин 100.— за год. 1930.; Радојчић Светозар, Каменица Дин 100.— за год. 1930.; Рус Иван, Лошки Поток Дин 100.— за год. 1930.; Рор Петар, Нашице Дин 50.— за II. полг. 1930.; Росић Срстен, Београд Дин 100.— за год. 1930.; Сендић Јосин, Сарајево Дин 100.— за г. 1930.; Симовић Митар, Обреновац Дин 100.— за год. 1930.; Слијепчевић Илија, Бања-Лука Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Саћер Иван, Куманово Дин 100.— за год. 1930.; Смољановић Богдан, Петриња Дин 100.— за год. 1930.; Симоновић Јован, Београд Дин 100.— за год. 1930.; Соколић Антун, Сарајево Дин 100.— за год. 1930.; Стојаковић Нићифор, Краљево Дин 100.— за год. 1930.; Станичић Дане, Доња Стубица Дин 100.— за год. 1930.; Селак Јосин, Загреб Дин 100.— за год. 1930.; Сатлер Звонimir, Јубљана Дин 50.— за I. полг. 1930.; Симић Никола, Крагујевац Дин 100.— за год. 1930.; Стигчић Филип, Бјеловар Дин 100.— за год. 1930.; Секулић Милорад, Београд Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Соларић Теодор, Бјеловар Дин 100.— за год. 1930.; Шуштерић Јанко, Црни-Луг Дин 100.— за год. 1931.; Севчик Фрањо, Јубљана Дин 100.— за год. 1930.; Шокчевић Ђуро, Винковци Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Др. Шверљуга Станко, Београд Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Шаута Леон, Ст. Трг-Ракек Дин 150.— за II. полг. 1929. и 1930.; Шарх Иван, Томпојевци Дин 100.— за год. 1930.; Шверко Иво, Сушак Дин 100.— за год. 1930.; Шулгај Фрањо, Ново-Мјесто Дин 100.— за год. 1930.; Терер Адолф, Драговић Дин 100.— за II. полг. 1930. и I. полг. 1931.; Турк Здравко, Презид Дин 120.— за год. 1930. и унис; Тонковић Јурај, Делнице Дин 100.— за год. 1930.; Турковић Даворин, Ново-Цеље Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Тропер Антун, Писаровина Дин 50.— за II. полг. 1929.; Ванчетовић Живојин, Пећ Дин 100.— за год. 1930.; Величковић Драгослав, Ниш Дин 50.— за II. полг. 1930.; Вајда Златко, Огулин Дин 100.— за год. 1930.; Др. Вучковић Васо, Загреб Дин 100.— за год. 1930.; Вучковић Милан, Жупања Дин 100.— за год. 1930.; Вељвода Фрањо, Воћин Дин 200.— за год. 1929. и 1930.; Васиљев Александер, Андријевица Дин 100.— за год. 1931.;

Злох Карло, Лесковац Дин 50.— за П. полг. 1930.; Жупан Јосип, Шкаре Дин 100.— за год. 1930.; Жупанић аРдован, Љубљана Дин 100.— за год. 1930.; Цвикелдорфер Иван, Самобор Дин 100.— за год. 1930.; Зупанић Јернеј, Ланцово-Радовљица Дин 100.— за год. 1930.

Уплата чланова помагача: Михајловић Миодраг, Београд Дин 50.— за год. 1930.; Катић Јосип, Сисак Дин 75.— за год. 1929. и 1930.; Шушковић Виктор, Загреб Дин 40.— за год. 1930.; Гузел Лео, Загреб Дин 60.— за год. 1930. и упис; Исајев Иван, Загреб Дин 50.— за год. 1930.; Шрахол Рудолф, Загреб Дин 30.— за год. 1930.; Бринер Миран, Загреб Дин 30.— за год. 1930.; Милинковић Иван, Загреб Дин 60.— за г. 1930. и упис; Ловрић Нинослав, Сарајево Дин 100.— за год. 1929. и 1930.

Претплата за „Шумарски Лист“: Дирекција шума, одјек Б., Љубљана Дин 24.55 за 4/IV. год. 1930.; Поглаварство слободног града Загреба Дин 250.— за год. 1930./1931. и полг. 1932.

— «О» —

PERSONALIA

† ЈОВАН СТАНИЋ, † ЈОВАН МАТИЋ

шумарски надсаветници у пензији.

По навршеним годинама службе пензионисана су 9. октобра 1929. ова два одлична чиновника петроварадинске имовне општине, али њихов заслужени мир био је врло краткотрајан. **Јован Станић** умре у Митровици 20. марта 1930., а **Јован Матић** трагично погибне у Београду 21. октобра 1930.

Обојица спадају у онај лени број врло способних и вредних чиновника, које је некадања крижевачка шумарска школа, претходница шумарског факултета у Загребу, дала шумарској струци.

Јован Станић провео је већи део своје службе у дирекцији шума и мало је шумарских чиновника, који су тако одлично и у таинице познавали устројство и законе и прописе имовних општина. Био је то живи лексикон свих прописа о имовним општинама, које је он уз то критички студирао, па је због тога и могао бити онако врстен шумско-управни чиновник. Одличан стилиста, уз то јак познавалац нашег језика, био је јак концептуални чиновник.

Његова многоbroјна решења, његови петити за седнице одбора и скupштине били су исцрпни и одлично мотивисани, а при томе тако концизни, да могу вазда послужити као пример.

Поред вршења службе пратио је стално и шумарску литературу и био добро верзиран у дневним стручним питањима.

Био је такођер литерарно образован, много се интересовао за музику и сам био врло добар певач.

Као што је био врстен чиновник, исто је тако био ванредан и искрен друг и пријатељ, према свакоме љубазан и до скрајности пажљив. Због свега тога, премда је био скроман и попучен, био је у Митровици оште штован и вољен и у сваком друштву радо виђен.

Умро је у Митровици у старости од 55 година, а сахрањен је у свом родном месту Шиду.

Јован Матић провео је опет скоро цело своје време службе на шумској управи, где је био старешина пуних 26 година, од тога пуних 20 година шеф управе у Моровићу, коју је узорно водио.

Био је одличан практичар, проучавао је разне појаве у животу посавских храстових шума, али је истовремено пратио и шумарску литературу, на је сарађивао и у „Шумарском Листу“. Нарочито је био добро верзиран у питањима експлоатисања и подизања наших славопских храстика. Пратећи ревно и кроз дуги низ година израђивање огромних комплекса старих храстових шума имовно-општинских, инвестиционих и државних, стекао је у томе толико практично искуство, да је било мало шумарских практичара, који би се били могли у томе погледу с њиме такмичити. С тога су његове материјалне процене храстових сеча биле врло поуздане. А знајући, да ће и будућност имовине општине зависити од вредности њезиних шума, он је с великом љубави и енергијом радио на попуштању и подизању нових храстика на место старих посечених, па многе данашње лепе састојине у Моровићкој шумској управи живи су сведоци савеснога стручног рада и љубави за струку покојнога **Јована Матића**.

Задње 4 године службе провео је у дирекцији шума у Сремској Митровици.

И док је кроз пуну три деценија ходио и возио се по шумским путевима, лошим до скрајности, по велиkim сремским мочварама и јаругама, па суву и по води, за време честих поплава, лети и зими, по дану и по ноћи — како то већ тешка шумарска служба собом доноси — и при томе сачувају живот и здравље, судбина је ваљда хтела, да усред престолнице, па асфалтном путу, трагично погине од аутомобила. И баш онога дана, када ће погинути, рече једном пријатељу: „Деца су ми збринута, излечио сам болест, која ме мучила, одложио сам бреме службе и сада сам добио возу за живот“. Као да се судба и некако хтела баш да наруга, па је одредила, да му се живот угаси већ за неколико сати.

Погибе у 58 години живота.

Јован Станић и **Јован Матић** часно су одужили свој дуг шумарској струци. Нека им је трајаји спомен међу друговима и у Петроварадинској имовној општини!

Инж. Јован Метлаш.

IMENOVANJE.

Gosp. Dr. Nikola Neidhardt, tajnik našega udruženja i dosadanji asistent-pripravnik poljoprivredno-šumarskog fakulteta zagrebačkoga, imenovan je ukazom Nj. Veličanstva od 6. novembra pr. g. univerzitetskim docentom za geodeziju na istom fakultetu u 6. grupi I. kategorije.

IZ UREDNIŠTVA.

Svoj gg. članovima našeg udruženja i čitaocima »Šumarskog Lista«, а нарочито наšim saradnicima želimo sretnu novu godinu.

— «0» —

OGLASI

K broju 12159/1930.

KR. DIREKCIJA ŠUMA VINKOVCI.

OBJAVA LICITACIJE hrastovih i drugih stabala.

Kr. Direkcija Šuma u Vinkovcima prodavat će po odobrenju Ministarstva Šuma i Rudnika od 12. XII. 1930. broj 38.218 dana

28. januara 1931. godine

u 11 sati pre podne javnom ofertalnom licitacijom hrastova i druga stabla, koja se налазе у срезу »VRATIĆNA« Kr. Šumske Uprave Jamenske u Móroviću, kako slijedi:

Kr. Šum. uprava Jamenska u Moroviću	Broj skupine	Sjećine Naziv	Površina ha* jutara broj stabala	Vrst drveća		Procenjena drv. masa g r a d a						Proce- njenja vrednost Dinara	Udalje- nost od Save od žaj- stanične km.	
				Hrast	Jasen	Brest	Grab, klen topola	Hrast	Jasen	Brest	Grab, klen topola			
1.	Vratična A.	54	556 207 1330 1696	3369	54	784	87	7.554	2.271.203	0'3	7'0			
2.	Vratična B.	46	450 232 771 1602	3082	83	594	98	3.701	1,297.021	0'2	7'5			
Ukupno . .				1006 439 2101 3298	6451	137	1378	185	11.255	3.568.224	—	—		

Opći uslovi licitacije:

Prema ustanovama člana 86—98 Zakona o državnom Računovodstvu imadu ponudači:

1.) Najzad do 10 časova na dan licitacije položiti kod blagajnice Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima vadium i to domaći u iznosu od 5% (pet), a strani 10% (deset) od napred označene procenbene vrednosti.

Revers o položenom vadiju, svedočanstvo o nadmetačkoj sposobnosti i uverenje da su radnje prijavili poreskim vlastima i platili porez za tekuće tromeseče imadu ponudači na zahtev predati predsedniku komisije za održanje licitacije kod Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima.

2.) Između 10 i 11 sati dana licitacije predaju ponudači komisiji pismene oferte providene taksenom markom od 100 (jednustotinu) Dinara.

Ponude moraju biti valjano zapečaćene, a na omotu mora biti čitko upisano: »Ponuda za licitaciju hrastovih i drugih drveta od ponudača N. N.«

Ponudena svota mora biti brojkama i slovima čitljivo ispisana.

U ponudi mora ponudač da izjavi da su mu svi uslovi prodaje kao i ugovora dobro poznati, da na njih u celosti pristaje i da im se pokorava.

Telegrafske ponude kao i one koje ne odgovaraju uslovima licitacije ne uzimaju se u obzir. Kumulativna ponuda na obje skupin eprima se isto i ima prednost ona, koja premašuje zbroj najboljih pojedinačnih.

Licitacija počinje u 11 sati.

Vadiumi svih ponudača zadržće se dok nadležni Ministar ne doneše konačnu odluku.

Ponudač čija ponuda bude prihvaćena, dužni su u roku od 14 dana od saopćenja, da je licitacija odobrena ako su državljeni Kraljevine Jugoslavije svoj vadium nadopuniti na 10% a strani državljeni na 15% od dostalne svote.

3.) Kupovnina se plaća kod blagajne Kr. Direkcija Šuma u Vinkovcima u 3 (tri) jednakih obroka i to prvi obrok najkasnije u roku od 14 dana od saopćenja, da je licitacija odobrena, a ostali obroci u razmaku od 2 mjeseca dana jedan za drugim.

Kod plaćanja prvog obroka kupovnine imade kupac platiti doprinose kao i ugovornu taksu na cijelu kupovninu u iznosu od 9% i 300.— Dinara po 1 kat. jutru u imenju troškova za krčenje štetnog pomlatka, t. j. za sječinu A) Dinara 16.200.—, za sječinu B) 13.800.— Dinara.

Prodana stabla predaju se u roku od 8 dana nakon uplate prvog obroka kupovnine.

4.) Rok izradbe i izvoza robe traje do konca marta 1932. g.

Potanji uslovi licitacije mogu se saznati za radnog vremena kod Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima i Kr. Šumske Uprave Jamenske u Moroviću, a mogu se i dobiti uz cijenu od 20.— Dinara kod Kr. Direkcije Šuma.

Vinkovci, dne 18. decembra 1930. godine.

KR. DIREKCIJA ŠUMA.

— «O» —

DIREKCIJA ŠUMA II. BANSKE IMOVNE OPŠTINE.

Broj 2639 ex 1930.

U Petrinji, dana 19. decembra 1930.

OGLAS DRAŽBE.

Dana 10. januara 1931. u 11 sati do podne prodavati će se na javnoj dražbi putem pismenih ponuda kod direkcije šuma II. banske imovne općine u Petrinji i to:

»U srežu Riboštak 4.018 hrastovih, jasenovih, brestovih te jedno vrbovo i jedno klenovo stablo procenjenih sa 5.501 m³ grade i sa 1.748.910 Din. novčane vrijednosti.

U srežu Piškornjač predjel Velika Lasinja 6.666 hrastovih i 3 čamova stabla procenjenih sa 6.083 m³ grade i sa 1.496.969 Din. novčane vrijednosti.

U srežu Vranova glava 844 hrastova i 7 cerovih stabala procenjenih sa 1.070 m³ grade i sa 234.812 Din. novčane vrijednosti.

Pobliži uvjeti mogu se saznati kod direkcije šuma II. banske imovne općine u Petrinji.«

OGLAS

10 Milijuna dvogodišnjih sadnica

Bijelog bora

100.000 kom.

10.000 kom.

1.000 kom.

Din 5.000—

Din 550—

Din 60—

Crnog bora

Din 5.000—

Din 550—

Din 60—

kao i sve ostale vrsti sadnica šumskog drveća te drveća za parkove,

Šumsko sjemenje

vanredne kvalitete prodaje

A. GRÜNWALD, Klenganstalt.

Wiener-Neustadt (Oesterreich)

Utemeljeno godine 1868.

Utemeljeno godine 1868.

Trgovina sjemenja, trušnice, šumski rasadnici.

ŠUMSKE SADNICE:

za sadnju u proleću 1931 i to: smreka (*Picea excelsa*) 2 god. (3 i 4 god. smreka već je prodana), beli bor (*Pinus silvestris*) 2 i 3 god., crni bor (*Pinus austriaca*) 2 god., ariš (*Larix europaea*) 2 god., američki jasen (*Fraxinus americana*) 1 god., jasen obični (*Fraxinus excelsior*) 1 god., beli javor (*Acer pseudoplatanus*) 2 god., bagren (*Robinia pseudoacacia*) 1 god., crni orah (*Juglans nigra*) 1 god., kanadsko topola (*Populus canadensis deltoidea*) 1 god., sadnice i reznice, vrba (*Salix amygdalina*) reznice.

Zahtevajte cenik od: **Gozdne drevesnice ljubljanske podružnice J.Š. U. u Mariboru,**
Jugoslovenski trg br. 5.

Šumska industrija

Filipa Deutscha Sinovi

Vrhovčeva ulica 1 ZAGREB Telefon broj 30-47

Parna pilana u Turopolju.

Export najfinije hrastovine. Na skladištu ima velike količine potpuno suve hrastove gradje svih dimenzija.

Utemeljeno godine 1860.

Utemeljeno godine 1860.

DRACH, INDUSTRIJA DRVA D. D.

SREDIŠTE: ZAGREB, GAJEVA ULICA BR. 35./I.

Podružnice i pilane: Caprag i Virovitica

Telefoni : Zagreb 42-45
Sisak (Caprag) 41
Virovitica 15 i 8.

Brzojavi: Drvodrach Zagreb — Drach Caprag i Virovitica.

Proizvodnja svakovrsnog hrastovog, bukovog, jasenovog i brestovog materijala,
građe za željeznice i dužica.

OGLAS

Kupujemo rabljen, dobro usčuvan, „Venecijan-Gater“.

Ponude na upravu Lista.

NAŠIČKA TVORNICA TANINA I PAROPILA

D. D.

**Centrala Zagreb
Marulićev trg broj 18.**

Parne pilane :

Gjurgjenovac, Ljeskovica, Andrijevci, Podgradci,
Karlovac, Zavidovići, Begovhan, Novoselec-Križ,
Dugoselo i Dolnja Lendava.

Tvornica tanina, parketa, bačava, pokućtva u
Gjurgjenovcu, tvornica škatulja i ljuštene robe
u Podgradcima, Impregnacija drva u Karlovcu.

Drvare : Zagreb, Osijek, Brod n/S.

Књижница Југ. Шум. Удружења

Досада изашла издања:

Бр. 1. Петровић: „Шуме и шумска привреда у
Македонији“ . . . . . Дин 13.—

Br. 2. Hufnagl-Veseli-Miletić: „Praktično uređivanje
šuma“ . . . . . Din 20.—

Бр. 3. Манојловић Милан: „Методе уређења“ . . . Дин 10.—

У наклади Југосл. Шумарског Удружења штампано:

Ružić: „Zakon o Šumama“ . . . . . Din 50.—

Levaković: „Dendrometrija“ za članove . . . . . ” 70.—

Nenadić: „Računanje vrijednosti šuma“ za članove ” 70.—

Угреновић: „Пола Столећа Шумарства“ . . . . . Din 200.—

Цијене се разумијевају без поштарине

Књиге се наручују код „Југословен-
ског Шумарског Удружења“
Загреб, Вукотиновићева улица бр. 2.

KRNDIJA

gospodarska i šumarska industrija d. d.
u Zagrebu

Uprava gospodarstva i šumarskoga :
NAŠICE, SLAVONIJA.

Proizvodi i eksportira svekolike
gospodarske i šumske proizvode

31 Šumari!

Zar još uviјek niste upotpunili svoje biblioteke domaćim stručnim djelima?

Tekući broj	Ime autora	Naslov knjige	Knjiga se nabavlja kod	Cijena je knjizi	
				Din.	za studente šumarskoga stava Din.
1.	Jevkić M. Jov.	Прилови за Историју Шумарства у Србији	писца, Београд, Војводе Добрњца 52.	60.—	
2.	Dr. A. Petračić	Uzgajanje šuma, I. dio	писца, Zagreb, Vukotinovićeva 2.	100.—	
3.	Ing. V. Mihalđić	Tablice za obračunavanje njemačke bačvarske robe	писца, Garešnica (kraj Bjelovara)	50.—	40.—
4.	Dr. J. Balen	„O proredama“	писца, Beograd, Nove-pazarška 49.	50.—	
5.	Dr. Đ. Nenadić	„Uređivanje šuma“	писца, Zagreb, Vukotinovićeva 2.	150.—	120.—
6.	“	„Osnovi šumarskoga“	”	80.—	60.—
7.	“	Šumarski kalender“	”	25.—	20.—
8.	Dr. Ugrenović	„Zakoni i propisi o šumama i pilanama“	Tipografija d. d. Zagreb	120.—	
9.	Veseli D. Drag.	Šumarski katekizmi	Uzgajanje šuma	pisca, Sarajevo, Zagrebačka ul. 1.	30.— 25.—
10.	“		Заштита шума	”	30.— 25.—
11.	“		Употреба шума	”	40.— 35.—
12.	“		Дендрометрија	”	20.— 15.—
13.	“		Геодезија	”	40.— 35.—
14.	“		Кадене џумира и изправљање	”	15.— 12.—
15.	“		Систематизација дрвећа и грумља	”	10.— 8.—
16.	“		Повјесни преглед о шумама Босне и Херцеговине	”	15.— 12.—
17.	“		Суђење наших стеч. џума	”	10.— 8.—
18.	Ing. Holl-Veseli		Osnovi opće ботанике	”	10.— 8.—
19.	Dr. Ђ. Јовановић		Механичка прерада дрвета	писца, Београд, Милош Новаковић 23 и Zagreb, Народна џума, Катанићева улица.	50.—
20.	Dr. M. Marinović		Priredni značaj lova u Jugoslaviji	писца, Beograd, Kotež Neimar, Rejonska 45.	60.— Šumari i lovci 40.—

Упозorenje!

На svojoj sjednici od 15. decembra 1929. stvorila je Glavna uprava J. Š. U. slijedeći zaključak:

„Kako bi se poduprli gg. autori stručnih šumarskih knjiga, štampati će J. Š. U. besplatno u Sumarskom Listu stalni oglas sviju izdanih stručnih knjiga. Pri tome će se napose označiti, gdje se pojedina knjiga može nabaviti i uz koju cijenu.“

Molimo gg. autore, koji se žele poslužiti takovim oglasom, da to izvole javiti što skorije tajništvu J. Š. U., Zagreb, Vukotinovićeva 2.